

Załącznik do Uchwały nr 53/Z/2017
Zarządu Banku Spółdzielczego
w Ośnie Lubuskim
z dnia 30.05.2017r.

Bank Spółdzielczy
w Ośnie Lubuskim
Spółdzielcza Grupa Bankowa

**Informacja z zakresu profilu ryzyka i
poziomu kapitału Banku Spółdzielczego
w Ośnie Lubuskim
według stanu na dzień 31.12.2016r.**

Ośno Lubuskie, 30.05.2017r.

**Bank Spółdzielczy
w Ośnie Lubuskim**
Spółdzielcza Grupa Bankowa

Informacje z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału

Banku Spółdzielczego w Ośnie Lubuskim według stanu na dzień 31.12.2016 roku

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. Bank Spółdzielczy w Ośnie Lubuskim z siedzibą w Ośnie Lubuskim, ul. B. Chrobrego 5, przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 31.12.2016 roku.
2. W 2016 roku Bank Spółdzielczy w Ośnie Lubuskim prowadził działalność poprzez:
 - Centralę Banku w Ośnie Lubuskim, Ośno Lubuskie ul. B. Chrobrego 5,
 - Oddział Ośno Lubuskie, Ośno Lubuskie ul. B. Chrobrego 5,
 - Oddział w Słubicach, Słubice ul. B. Krzywoustego 2,
 - Punkt Kasowy nr 1 O/Słubice, Słubice ul. Wojska Polskiego 155,
 - Oddział w Sulęcinie, Sulęcín ul. Witosa 2J,
 - Oddział w Lubniewicach, Lubniewice ul. Jana Pawła II 27,
 - Oddział w Górzycy, Górzycza ul. 1-go Maja 1 B,
 - Oddział w Kostrzynie nad Odrą, Kostrzyn n/Odrą ul. Orła Białego 22.Działalność operacyjna prowadzona była również za pośrednictwem banku internetowego.
3. Bank Spółdzielczy w Ośnie Lubuskim na dzień 31.12.2016 roku nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

II. CELE I STRATEGIE ZARZĄDZANIA POSZCZEGÓLNYMI RODZAJAMI RYZYKA

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd wewnętrzne strategie i procedury, które odnoszą się do identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka. „Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim” określa również podstawowe zadania organów Banku w tym zakresie.

Rada Nadzorcza Banku:

- 1) zatwierdza Strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in. możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku;
- 2) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
 - a) szacowania kapitału wewnętrznego,
 - b) planowania i zarządzania kapitałowego;
- 3) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku, zawartą w Regulaminie organizacyjnym, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;

- 4) zatwierdza ogólne zasady polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń;
 - 5) zatwierdza program zarządzania bazą depozytową;
 - 6) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie;
 - 7) sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności rozumianym jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, a także zatwierdza założenia polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności, ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - 8) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze Strategią rozwoju i planem finansowym Banku;
 - 9) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
 - 10) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności i adekwatności zarządzania ryzykiem;
 - 11) ocenia, czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej.
-
- 1) **Zarząd Banku:** odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
 - 2) odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu oceny adekwatności kapitałowej i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz nadzór nad jego efektywnością, wprowadzając w razie potrzeby niezbędne korekty i udoskonalenia;
 - 3) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
 - 4) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
 - 5) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
 - 6) odpowiada za przejrzystość działań Banku, w szczególności za politykę informacyjną w zakresie działalności Banku, pozwalającą na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu Banku w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania stanu bezpieczeństwa działalności Banku i za ocenę sytuacji finansowej Banku;
 - 7) zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa;
 - 8) zapewnia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
 - 9) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;

- 10) uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez komórkę audytu wewnętrznego oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem;
- 11) przekazuje Radzie Nadzorczej, okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku;

Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami, czy też jednostkami organizacyjnymi Banku.

Komórki organizacyjne Banku biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem poprzez realizację celów zawartych w „Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim” oraz zgodnie z Regulaminem organizacyjnym Banku.

Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje Zespół ds. Planowania, Analiz i Ryzyk Bankowych, który na dzień 31.12.2016 roku obejmował swoim zakresem monitorowanie i ocenę ryzyk.

1. Do podstawowych ryzyk, które podlegają szczególnemu nadzorowi, Bank zalicza:
2. ryzyko kredytowe,
3. ryzyko koncentracji,
4. ryzyko płynności,
5. ryzyko kapitałowe,
6. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
7. ryzyko walutowe,
8. ryzyko operacyjne,
9. ryzyko braku zgodności.

Ryzyko kredytowe, w tym koncentracji

Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:

- 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
- 2) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
- 3) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych¹ w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od 5%.
- 4) utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 30%;
- 5) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
- 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
- 3) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP nie może przekroczyć 100% funduszy własnych Banku.
- 4) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym;
- 5) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie 80% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:

- 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
- 2) bezwzględne przestrzeganie limitów koncentracji dużych ekspozycji określonych w CRR.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie;
- 2) ograniczenie kredytowania klientów, których zaangażowanie w Banku wyniosłoby 10% uznanego kapitału;
- 3) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie;
- 4) do określonego regionu, według oddziałów Banku które pozyskały klienta.

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku uczestniczą:

1. Rada Nadzorcza – która:

- 1) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku;
- 2) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem;
- 3) udziela zgody na udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej lub poręczenia członkowi Zarządu albo Członkowi Rady Nadzorczej Banku, o której mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe.

10. Zarząd:

- 1) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem kredytowym;
 - 2) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, o których mowa w pkt 1;
 - 3) odpowiada za skuteczność zarządzania ryzykiem kredytowym;
 - 4) podejmuje decyzje o przyznaniu kredytu;
 - 5) akceptuje ustalenia/wyniki procesu monitoringu ekspozycji kredytowych, zgodnie z zapisami procedury dotyczącej klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków.
11. Zespół Planowania, Analiz i Ryzyk Bankowych – będące m.in. komórką monitorującą portfelowe ryzyko kredytowe, który podlega Prezesowi Zarządu, wykonuje zadania związane z:
- 1) okresowym weryfikowaniem i proponowaniem wysokości przyjętych limitów dla Zarządu, dotyczących ryzyka kredytowego w tym: detalicznych ekspozycji kredytowych DEK, ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie EKLZH i koncentracji ;
 - 2) zapewnieniem zgodności procedur ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
 - 3) dokonywaniem pomiaru ryzyka;
 - 4) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej;
12. Stanowisko Analiz Kredytowych które podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. Finansów i Bezpieczeństwa wykonuje zadania związane z:
- 1) opiniowaniem wniosków kredytowych o zaangażowaniu równym lub przekraczającym kwotę 200.000,00 PLN (z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie);
 - 2) przygotowaniem rekomendacji dotyczących podjęcia decyzji kredytowej w sprawach przekraczających kompetencje decyzyjne jednostek organizacyjnych;
 - 3) okresowym weryfikowaniem, aktualizowaniem i przygotowywaniem propozycji zmian regulacji dla Zarządu (w tym weryfikowanie i aktualizowanie metod pomiaru ryzyka) dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym (w tym detalicznych ekspozycji kredytowych (DEK), ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (EKZH); regulacji dotyczących zarządzania ryzykiem koncentracji);
 - 4) zapewnieniem zgodności procedur ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
13. Zespół Monitoringu, Restrukturyzacji i Windykacji - będący komórką monitorującą ryzyko pojedynczej transakcji, która podlega Prezesowi Zarządu, wykonuje zadania związane z:
- 1) monitorowaniem terminowości spłat kredytów;
 - 2) monitorowaniem sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta;
 - 3) monitorowaniem adekwatności przyjętych zabezpieczeń;
 - 4) opracowywaniem i aktualizowaniem zasad oceny wartości zabezpieczeń;
 - 5) raportowaniem i przedkładaniem Zarządowi banku propozycji w zakresie klasyfikacji należności do odpowiedniej grupy ryzyka wraz z rekomendacją dotyczącą tworzenia/rozwiązywania rezerw celowych;

14. Oddziały-pracownicy kredytowi Banku – którzy odpowiadają w szczególności za:

- 1) pozyskiwanie klientów;
- 2) gromadzenie dokumentacji kredytowej do wniosku o kredyt (z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie);
- 3) weryfikację danych o klientach;
- 4) dokonywanie analizy zdolności i wiarygodności kredytowej, ocenę jakości i skuteczności zabezpieczenia i wydanie odpowiedniej rekomendacji decyzji kredytowej (w ramach posiadanych uprawnień);
- 5) przygotowanie umów kredytowych;
- 6) uruchamianie kredytów;
- 7) bieżący kontakt z klientem;
- 8) prowadzenie monitoringu pojedynczych transakcji kredytowych;

przy czym, w celu ograniczania ryzyka operacyjnego, Bank wprowadził następujące mechanizmy:

- 1) jeżeli konkretną ekspozycję kredytową monitoruje osoba, która przygotowywała analizę wniosku i rekomendację decyzji kredytowej to wynik monitoringu jest dodatkowo weryfikowany przez inną osobę (przełożonego);
- 2) jeżeli pozyskania klienta a następnie analizy wniosku kredytowego tego klienta dokonuje ta sama osoba, to przed podjęciem decyzji kredytowej analiza jest dodatkowo weryfikowana przez inną osobę (przełożonego);

Zarząd i Rada Nadzorcza podejmują decyzje kredytowe dotyczące zaangażowania członków Rady Nadzorczej, Zarządu, osób zajmujących kierownicze stanowiska w Banku oraz podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie z członkiem Rady Nadzorczej, Zarządu, osobą zajmującą kierownicze stanowisko w Banku, w zakresie przewidzianym odpowiednio ustawą Prawo bankowe lub Prawo spółdzielcze.

Wyróżnia się następujące poziomy decyzyjne:

- 1) oddział Banku – wniosek kredytowy złożony w oddziale podlega opiniowaniu przez inspektora kredytowego; decyzja zostaje podjęta w oddziale zgodnie z kompetencjami lub wniosek wraz z opinią inspektora kredytowego przekazywany jest na wyższy poziom decyzyjny;
- 2) Zarząd – podejmuje decyzje w sprawach przygotowanych zgodnie z pkt 1, bądź w sprawach zastrzeżonych wyłącznie do jego kompetencji;
- 3) Rada Nadzorcza – podejmuje decyzje w sprawach zastrzeżonych do jej kompetencji.

Ustalone kompetencje kredytowe odnoszą się do kwoty łącznego zaangażowania Banku w stosunku do klienta lub grupy podmiotów powiązanych.

Bank zarządza ryzykiem kredytowym w dwóch aspektach:

- 1) ryzyka pojedynczej transakcji;
- 2) ryzyka portfela kredytowego.

Ryzyko pojedynczej transakcji zależy od kwoty kredytu i prawdopodobieństwa braku jego spłaty.

Ryzyko portfela kredytowego zależne jest od:

- 1) ryzyka pojedynczych kredytów i powiązań między pojedynczymi kredytobiorcami - im mniejsza jest ta wzajemna zależność, tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia sytuacji, w

której czynniki powodujące niespłacenie jednego kredytu będą również wpływały na niespłacenie innych kredytów przez kredytobiorców;

- 2) ryzyka zaangażowania w tę samą branżę gospodarki lub wobec klientów prowadzących tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami;
- 3) ryzyka zaangażowania zabezpieczonego tym samym rodzajem zabezpieczenia lub zabezpieczonego przez tego samego dostawcę zabezpieczenia;
- 4) ryzyka wynikającego z zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe.

Na proces zarządzania ryzykiem pojedynczej transakcji składa się:

- 1) w ramach operacyjnego zarządzania ryzykiem (identyfikacji ryzyka w związku z udzieleniem kredytu):
 - a) pozyskanie klienta i zgromadzenie dokumentacji do wniosku kredytowego,
 - b) ocena zdolności kredytowej i jakości zaproponowanego zabezpieczenia oraz wydanie propozycji podjęcia decyzji kredytowej,
 - c) podjęcie decyzji kredytowej, zawarcie umowy i uruchomienie kredytu;
- 2) w ramach pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego:
 - a) badanie terminowości spłat zaangażowań klientów wobec Banku,
 - b) ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów i ewentualne stwierdzenie zagrożeń terminowej obsługi kredytu wraz z odsetkami,
 - c) wycena ekspozycji kredytowej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków poprzez utworzenie rezerw celowych dla ekspozycji zaliczonych do wyższej niż „normalna” kategorii ryzyka,
 - d) badanie przestrzegania limitów jednostkowych na ekspozycje kredytowe;
- 3) ocena adekwatności przyjętych zabezpieczeń;
- 4) w ramach funkcjonowania mechanizmów kontrolnych Bank:
 - a) stosuje standardy kredytowe przy uwzględnieniu rodzaju produktu kredytowego, przy czym standardy kredytowe to określone zasady kredytowania i normy zawarte w odpowiednich regulacjach kredytowych,
 - b) ogranicza wysokości kredytu poprzez jednostkowe limity zaangażowań,
 - c) stosuje odpowiedni podział kompetencji w podejmowaniu decyzji kredytowych.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym pojedynczej transakcji kredytowej realizowane jest poprzez określenie i przestrzeganie standardów kredytowych zawartych w obowiązujących w Banku niżej wymienionych regulacjach:

- 1) polityce kredytowej Banku - wyznaczającej ogólne kierunki rozwoju działalności kredytowej Banku, strategiczne branże i produkty kredytowe, a także strategicznych klientów Banku;
- 2) strategii zarządzania ryzykiem;
- 3) procedurach dotyczących poszczególnych produktów kredytowych - przeznaczonych dla pracowników kredytowych Banku, zawierających opis postępowania z wnioskiem kredytowym, określających wzorcowe wnioski, umowy, inne załączniki, a także spis dokumentacji niezbędnej do oceny wniosku o dany produkt kredytowy;
- 4) regulaminach dotyczących poszczególnych produktów kredytowych - przeznaczonych dla klientów, określających podstawowe warunki kredytowania;

5) zasadach oceny zdolności kredytowej:

- a) osób fizycznych,
 - b) podmiotów prowadzących działalność rolniczą,
 - c) podmiotów gospodarczych prowadzących pełną sprawozdawczość finansową,
 - d) podmiotów gospodarczych prowadzących uproszczoną sprawozdawczość finansową,
 - e) jednostek samorządu terytorialnego,
 - f) innych grup klientów, zawartych w regulacjach kredytowych;
- 6) opracowanych zgodnie z wytycznymi Spółdzielni, zasadach klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych – określających ocenę terminowości spłat, ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dla różnych grup klientów oraz wysokość tworzonych rezerw celowych z ewentualnym uwzględnieniem pomniejszeń podstawy ich naliczania:
- a) osób fizycznych,
 - b) podmiotów prowadzących działalność rolniczą,
 - c) podmiotów gospodarczych prowadzących pełną sprawozdawczość finansową,
 - d) podmiotów gospodarczych prowadzących uproszczoną sprawozdawczość finansową,
 - e) jednostek samorządu terytorialnego,
 - f) innych grup klientów, zawartych w regulacjach kredytowych.
- 7) regulaminie udzielania przez Bank kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych i poręczeń, otwierania rachunków bankowych osobom i podmiotom wymienionym w art. 79a ustawy Prawo bankowe;
- 8) instrukcji prawnych form zabezpieczeń wierzytelności banku;
- 9) zasadach oceny, weryfikacji i aktualizacji wartości zabezpieczeń.

Istotnym elementem ograniczania ryzyka kredytowego jest prawidłowo przeprowadzona ocena zdolności kredytowej.

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego określa się parametry pozwalające na ocenę zdolności kredytowej klienta.

Równolegle z oceną zdolności kredytowej klienta przeprowadzana jest analiza jakości i skuteczności przyjmowanych zabezpieczeń spłaty kredytu.

Posiadanie zdolności kredytowej przez klienta nie zobowiązuje Banku do udzielenia kredytu.

W przypadku braku zdolności kredytowej u klienta, Bank może udzielić kredytu jedynie na warunkach określonych zapisami ustawy Prawo bankowe.

Parametry pozwalające na ocenę zdolności kredytowej i metodyki jej badania zawarte są w szczegółowych instrukcjach dotyczących oceny zdolności kredytowej dla poszczególnych rodzajów klientów oraz określonych produktów.

Przed podjęciem decyzji kredytowej, jeżeli pozyskaniem klienta oraz oceną wniosku kredytowego zajmowała się ta sama osoba, wymagana jest niezależna weryfikacja oceny wniosku przez inną osobę.

Bank dokonuje weryfikacji klienta w:

- a) wewnętrznych bazach danych;
 - b) Biurze Informacji Kredytowej S.A. (BIK)
- oraz w przypadkach tego wymagających w:
- c) Krajowym Rejestrze Długów Biuro Informacji Gospodarczej S.A. (KRD);
 - d) Biurze Informacji Gospodarczej InfoMonitor S.A.,

- e) Systemie BR,
- f) Systemie DZ.

zgodnie ze wskazaniem zawartymi w poszczególnych regulacjach produktowych.

Identyfikując ryzyko związane z klientem należy uwzględnić powiązania, które zdefiniowano w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem koncentracji.

Monitoring ekspozycji kredytowych jest procesem stałej kontroli i analizy przebiegu ich spłaty, sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy i wartości zabezpieczeń; realizowany jest w oparciu o obserwację, analizę i jeśli zachodzi taka konieczność, stały kontakt z kredytobiorcą.

Monitoring ekspozycji kredytowych prowadzony jest na podstawie odpowiednich regulacji kredytowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i procedurami wewnętrznymi monitoring klienta prowadzony jest poprzez:

- 1) badanie terminowości spłat, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, które prowadzone jest w systemie informatycznym;
- 2) badanie terminowości spłat i sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika w przypadku pozostałych ekspozycji;
- 3) monitorowanie adekwatności przyjętych zabezpieczeń.

Na proces zarządzania ryzykiem portfela kredytowego składa się:

- 1) opracowanie polityki kredytowej Banku, w tym określenie docelowych grup klientów i oferowanych produktów;
- 2) ustalenie pożądanej struktury portfela kredytowego;
- 3) zapewnienie odpowiedniego poziomu dywersyfikacji ryzyka kredytowego;
- 4) wprowadzanie mechanizmów ograniczających ryzyko kredytowe w tych obszarach, w których posiadanie przez Bank nadmiernych koncentracji (podmiotowych, branżowych, geograficznych) wynika ze specyfiki prowadzonej działalności;
- 5) identyfikacja i pomiar ryzyka poprzez:
 - a) ocenę struktury podmiotowej, rodzajowej i jakościowej portfela kredytowego,
 - b) ocenę poziomu wskaźnika kredytów zagrożonych, badanie udziału portfeli kredytów zagrożonych w podportfelach kredytowych,
 - c) ocenę wielkości salda rezerw celowych w porównaniu z wielkością wyniku na działalności bankowej i wielkością wyniku finansowego Banku,
 - d) ocenę stopnia pokrycia rezerwami celowymi kredytów zagrożonych,
 - e) ocenę wartości odzysku z zabezpieczeń oraz poziomu pokrycia kredytów zabezpieczeniami,
 - f) monitorowania kredytów zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka,
 - g) analizę ryzyka wynikającego z zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe,
 - h) analizę ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji,
 - i) przeprowadzaniu testów warunków skrajnych;
- 6) monitorowanie i kontrolę stopnia wykorzystania wprowadzonych limitów;
- 7) monitorowanie skuteczności działań windykacyjnych;

- 8) ustalenie adekwatnego do potrzeb systemu informacji zarządczej;
- 9) stosowanie odpowiednich mechanizmów kontrolnych poprzez:
 - a) opracowanie i przyjęcie do stosowania procedur służących zarządzaniu ryzykiem wynikającym z określonych portfeli kredytowych, w tym dotyczących:
 - zarządzania ryzykiem koncentracji,
 - zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
 - zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych,
 - b) stosowanie limitów koncentracji zaangażowań,
 - c) badanie stopnia przestrzegania wprowadzonych limitów i standardów postępowania (funkcja kontroli).

W przypadku wystąpienia wzrostu poziomu ryzyka w portfelu kredytowym Bank identyfikuje przyczynę.

Po zidentyfikowaniu przyczyn wzrostu poziomu ryzyka Bank powinien rozważyć podjęcie następujących działań:

- 1) ograniczenie kwoty zaangażowań poprzez wprowadzenie ostrzejszych limitów;
- 2) ograniczenie skali całej akcji kredytowej Banku lub w odniesieniu do wybranych oddziałów, produktów, grupy klientów;
- 3) zwiększenie stopnia adekwatności zabezpieczeń;
- 4) restrukturyzowanie zadłużenia;
- 5) doskonalenie standardów kredytowych i systemu kontroli wewnętrznej;
- 6) zweryfikowanie polityki kredytowej;
- 7) podejmowanie innych zindywidualizowanych działań zależnych od skali i rodzaju stwierdzonego zagrożenia.

Podstawową zasadą funkcjonującą w Banku przy podejmowaniu pozytywnej decyzji kredytowej jest posiadanie przez klienta zdolności do spłaty kredytu; przyjmowane zabezpieczenia traktowane są jako źródło spłaty kredytu, w przypadku gdy klient utracił zdolność do samodzielnej obsługi zadłużenia, tym samym jakość i skuteczność zabezpieczenia spłaty kredytu nie zastępuje konieczności posiadania przez klienta zdolności kredytowej, za wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy Prawo bankowe.

Jako zabezpieczenie spłaty udzielonych kredytów Bank przyjmuje następujące rodzaje zabezpieczeń:

- 1) w ramach zabezpieczeń rzeczowych:
 - a) hipotekę na nieruchomości,
 - b) zastaw rejestrowy,
 - c) przewłaszczenie rzeczy ruchomej,
 - d) wpłatę określonej kwoty, spełniające warunki określone w art. 102 ustawy Prawo bankowe,
 - e) blokadę środków na rachunku w Banku lub innych bankach,
 - f) cesję wierzytelności z umów handlowych,
 - g) cesję wierzytelności z umów ubezpieczeniowych,
 - h) inne, zaakceptowane indywidualną decyzją przez Bank;

- 2) w ramach zabezpieczeń nierzeczywistych:
 - a) weksel własny i poręczenie wekslowe,
 - b) gwarancję,
 - c) poręczenie cywilne.

W celu ograniczania ryzyka prawnego i operacyjnego Bank określił szczegółowe zasady ustanawiania prawnych form zabezpieczeń spłaty kredytów w procedurze „Instrukcja Prawnych Form Zabezpieczeń Wierzytelności Banku w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim” .

W przypadkach, o których mowa w art. 70 ust. 2 pkt. 1 ustawy Prawo bankowe -za szczególną formę zabezpieczenia Bank uważa takie przypadki, w których zapewnił sobie:

- 1) wykonywanie dodatkowych czynności prawnych, zmierzających do wzmocnienia zabezpieczenia, które będą skutkowały dodatkową możliwością dochodzenia roszczeń;
- 2) wpływ na podejmowane u kredytobiorcy decyzje strategiczne;

Wartość oraz adekwatność przyjętych zabezpieczeń spłaty kredytów jest przez Bank oceniana na poziomie uzależnionym od: ich stopnia płynności, długoterminowej stabilności wartości, ewentualnego czasu zbycia zabezpieczenia.

Ryzyko płynności

Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:

- 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
- 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji;
- 3) utrzymywanie przez Bank aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) realizowanie strategii finansowania;
- 2) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
- 3) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
- 4) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) na wymaganym przepisami poziomie;
- 5) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne;
- 6) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku ;
- 7) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na

poziomie nieujemnym; (w praktyce oznacza to, że gdyby na dany moment Bank spieniężył wszystkie swoje aktywa to wystarczy środków na zaspokojenie wszystkich zobowiązań; niewypłacalność banków powstawała najczęściej wtedy, gdy rosły kredyty zagrożone, więc wartość aktywów spadała)

- 8) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów lub dużych depozytów w bazie depozytowej;
- 9) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie;
- 10) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności
- 11) w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

Bank przyjmuje następującą strategię finansowania:

- 1) głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych i instytucji rządowych oraz samorządowych, ich łączna kwota powinna stanowić co najmniej 80% pasywów ogółem; Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów;
- 2) Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania;
- 3) Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowym źródłem środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego;
- 4) w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB.

Za obszar ryzyka płynności w Banku odpowiadają:

- 1) Wiceprezes Zarządu ds. Finansów i Bezpieczeństwa w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem płynności;
- 2) Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka płynności.

W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:

1. Rada Nadzorcza – która:

- 1) w ramach pełnionego nadzoru dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku;
- 2) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem płynności, zawarte
- 3) w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem;
- 4) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank,
- 5) zatwierdza scenariuszowe plany awaryjne płynności.

2. Zarząd:

- 1) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem płynności;
- 2) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem płynności;

- 3) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, o których mowa w pkt 2;
 - 4) odpowiada za utrzymanie ryzyka płynności na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowanego przez Radę Nadzorczą, wyrażonego apetytem i tolerancją na ryzyko
3. Zespół ds. planowania, analiz i ryzyk bankowych – będący komórką monitorującą ryzyko płynności, która podlega Prezesowi Zarządu, wykonujący zadania związane z:
- 1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka płynności oraz poziomu limitów;
 - 2) zgłaszaniem potrzeb zmian w polityce płynnościowej Banku;
 - 3) zapewnieniem zgodności niniejszej procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
 - 4) proponowaniem wysokości przyjętych limitów;
 - 5) dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, w tym płynności średnio i długoterminowej, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, pogłębioną analizą płynności długoterminowej;
 - 6) analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka płynności
 - 7) monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów;
 - 8) oceną poziomu ryzyka płynności;
 - 9) wyznaczaniem nadzorczych miar płynności oraz wskaźników LCR i wewnętrznego NSFR;
 - 10) oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko płynności,
 - 11) opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych;
 - 12) opracowywaniem propozycji rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzającej mającej na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka płynności Banku;
 - 13) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.
4. Zespół Finansowo - Księgowy – będący komórką zarządzającą ryzykiem płynności, która podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. Finansów i Bezpieczeństwa, wykonujący zadania związane z:
- 1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w zakresie zarządzania płynnością dzienną, bieżącą i krótkoterminową;
 - 2) optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków.
5. Pozostałe komórki lub osoby odpowiedzialne za:
- 1) kontrolę i utrzymywanie limitów kasowych;
 - 2) sporządzanie wykazu kredytów do ewentualnej odsprzedaży na potrzeby Planu awaryjnego;
 - 3) przekazywanie do komórki zarządzającej informacji niezbędnych do sporządzania prognozy przepływów pieniężnych.

Zadania związane z zarządzaniem płynnością krótkoterminową realizuje komórka zarządzająca Banku.

W ramach zarządzania płynnością krótkoterminową Bank wyróżnia:

- 1) zarządzanie stanem gotówki w kasach i skarbcu;
- 2) zarządzanie stanem środków na rachunku bieżącym Banku.

Zarządzanie stanem gotówki w kasach i skarbcu oraz stanem środków na rachunku bieżącym składa się na zarządzanie płynnością dzienną.

Zadania realizowane przez komórkę zarządzającą, dotyczą kształtowania poziomu płynności średnio i długoterminowej w przypadkach, w których dotyczą lokowania nadwyżek środków w instrumenty o terminach płatności powyżej 30 dni.

Bank nie wprowadza procedury zarządzania płynnością śróddzienną ponieważ przepływy pieniężne w ciągu dnia zabezpiecza Bank Zrzeszający; Bank jest zobowiązany do zabezpieczenia płynności na koniec dnia operacyjnego.

Na zarządzanie stanem gotówki w ciągu dnia składają się następujące czynności:

- 1) ustalanie stanu gotówki pozostającej w dyspozycji Banku (kasy, skarbiec);
- 2) ustalania sumy odprowadzeń i zasileń gotówkowych;

Odpowiednie zarządzanie stanem środków na rachunku bieżącym ma na celu utrzymywanie adekwatnego do potrzeb poziomu tych środków przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów ich utrzymania.

W ciągu dnia operacyjnego Bank Zrzeszający realizuje wszystkie operacje bezgotówkowe uznające i obciążające rachunek bieżący Banku niezależnie od kwoty salda środków znajdujących się na rachunku bieżącym.

Głównymi elementami, związanymi z zarządzaniem rachunkiem bieżącym jest:

- 1) podjęcie decyzji o zagospodarowaniu lub uzupełnieniu niedoboru środków, której należy dokonać przed zakończeniem dnia operacyjnego;
- 2) odpowiednie zaplanowanie salda zamknięcia dnia operacyjnego, tak aby Bank nie ponosił nieuzasadnionych kosztów.

Podstawowym narzędziem wspomagającym operacyjne zarządzanie płynnością krótkoterminową są prognozy wpływów i wypływów środków pieniężnych (Przepływy pieniężne/Plan przepływów pieniężnych) sporządzane codziennie na okres kolejnych 30 dni.

Przepływy pieniężne wraz z informacjami pozyskanymi w bieżącym dniu operacyjnym pozwalają komórce zarządzającej optymalnie inwestować nadwyżki środków lub zapewniać wystarczającą ilość środków na realizację bieżących zobowiązań.

W przepływach pieniężnych uwzględniane są kluczowe i największe kwoty, dla których pozbawiony kontroli przepływ mógłby mieć niekorzystny wpływ na poziom płynności lub spowodować, że Bank będzie utrzymywał na swoim rachunku bieżącym nieuzasadnioną nadpłynność.

Bank przyjmuje, że w przepływach pieniężnych uwzględnia kwoty powyżej 50.000 zł.

Główne pozycje uwzględniane w symulacji płynności krótkoterminowej są następujące:

- 1) po stronie wpływów:
 - a) zapadające lokaty,
 - b) zapadające papiery wartościowe, (np. zapadające obligacje, bony skarbowe, sprzedaż papierów przed upływem terminu zapadalności z portfela dostępnych do sprzedaży)
 - c) spłaty kredytów, (np. jednorazowe spłaty kredytów lub dużych rat kredytowych, spłaty kredytów przed terminem)

- d) wpłaty depozytów, (np. wpłaty dużych depozytów, o których Bank wie w wyniku negocjacji oprocentowania, odnowienia dużych depozytów)
 - e) sprzedaż innych aktywów, (np. sprzedaż jednostek TFI, sprzedaż składników majątku trwałego)
 - f) inne wpływy; (np. zapłata dużych faktur, uruchomienie kredytu zaciągniętego w Banku Zrzeszającym)
- 2) po stronie wypływów (wraz z odsetkami):
- a) wypłaty depozytów, (np. wymagalne duże depozyty)
 - b) wypłaty kredytów, (np. wypłata kredytu, w którym zapadła decyzja kredytowa)
 - c) wypłaty transz kredytowych,
 - d) zakup papierów wartościowych, (np. zakup obligacji, bonów skarbowych, bankowych papierów wartościowych)
 - e) zakup innych aktywów, (np. zakup jednostek TFI, składników majątku trwałego)
 - f) koszty własne Banku, (np. zapłata dużych faktur, wypłaty wynagrodzeń)
 - g) inne wypływy. (np. spłata kredytu/rat kredytu zaciągniętego w Banku Zrzeszającym)

Na proces zarządzania płynnością średnio i długoterminową głównie składają się:

- 1) lokowanie nadwyżek środków przez komórkę zarządzającą na okresy płatności dłuższe od 30 dni;
- 2) podejmowane przez Zarząd Banku decyzje dotyczące charakterystyki poszczególnych produktów kredytowych i depozytowych w zakresie terminów płatności tych produktów;
- 3) podejmowane przez Zarząd Banku decyzje dotyczące inwestycji kapitałowych lub dotyczące zakupu składników majątku trwałego;
- 4) pomiar płynności średnio- i długoterminowej.

Bank ocenia poziom ryzyka płynności, wynikający z wszystkich aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych poprzez:

- 1) ocenę struktury, trendów i stabilności źródeł finansowania działalności Banku;
- 2) ocenę relacji pomiędzy terminami płatności aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych;
- 3) ocenę wpływu zobowiązań pozabilansowych udzielonych na poziom płynności;
- 4) analizę wskaźników;
- 5) ocenę wyników testów warunków skrajnych;
- 6) ocenę poziomu płynności długoterminowej.

W ramach analiz dotyczących stabilności źródeł finansowania dokonywane są:

- 1) wyznaczenie osadu na depozytach;
- 2) pomiar stopnia uzależnienia Banku od środków pochodzących od jednego deponenta (koncentracje depozytowe) oraz od dużych depozytów;
- 3) pomiar stopnia uzależnienia Banku od środków pochodzących od osób wewnętrznych;
- 4) pomiar poziomu zrywalności depozytów.

Kredyty i pożyczki z Banku Zrzeszającego z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku Bank uznaje za stabilne źródło finansowania, bez konieczności dokonywania dodatkowych pomiarów.

Podstawowymi wskaźnikami określającymi pozycję płynności Banku są:

- 1) wskaźniki (odnoszące się dla poszczególnych przedziałów czasowych) powstałe na bazie pomiarów dokonanych w oparciu o zestawienie Luka płynności;
- 2) wskaźniki dotyczące nadzorczych miar płynności;
- 3) wskaźnik LCR.

2. W ramach oceny struktury, trendów źródeł finansowania działalności, wyznaczane i monitorowane są następujące wskaźniki:

- 1) depozyty / suma bilansowa;
- 2) depozyty podmiotów sektora niefinansowego / suma bilansowa;
- 3) depozyty instytucji rządowych i samorządowych / suma bilansowa;
- 4) depozyty podmiotów sektora finansowego (bez banków) / suma bilansowa;
- 5) środki pozyskane od banków (kredyty, pożyczki, depozyty) / suma bilansowa;
- 6) wyemitowane przez Bank papiery wartościowe (np. obligacje) / suma bilansowa;
- 7) rezerwa na ryzyko ogólne / suma bilansowa;
- 8) fundusz udziałowy + fundusz zasobowy + fundusze rezerwowe (wg wartości wykazywanych w bilansie w pasywach)/ suma bilansowa;

3. Wskaźnikami obrazującymi stabilność depozytów są:

- 1) wskaźniki stabilności w poszczególnych kategoriach depozytów;
- 2) depozyty stabilne / depozyty;
- 3) depozyty stabilne / depozyty ogółem; (jeżeli Bank nie posiada depozytów od banków wskaźnik jest taki sam jak w pkt 2)
- 4) środki pozyskane od dużych deponentów / baza depozytowa;
- 5) środki pozyskane od osób wewnętrznych / baza depozytowa;
- 6) łączna kwota dużych depozytów / baza depozytowa;
- 7) wskaźnik zrywalności depozytów;
- 8) depozyty elektroniczne/ / depozyty;
- 9) kwota depozytów gwarantowanych przez BFG/ depozyty.

4. Dodatkowo wyznaczane i monitorowane są wskaźniki obrazujące relację pomiędzy aktywami, pasywami i zobowiązaniami pozabilansowymi:

- 1) aktywa płynne / suma bilansowa;
- 2) wartość przyjętych depozytów / kredyty ;
- 3) wartość przyjętych depozytów + fundusze własne / kredyty + majątek trwały;
- 4) wartość przyjętych depozytów ogółem / kredyty ; (jeżeli Bank nie posiada depozytów od banków wskaźnik jest taki sam jak w pkt 2)
- 5) depozyty stabilne / kredyty ;
- 6) aktywa płynne / środki obce niestabilne; (wpisują banki o sumie bilansowej ≥ 200 mln zł)
- 7) zobowiązania pozabilansowe udzielone / aktywa płynne;
- 8) zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania / aktywa płynne;
- 9) zobowiązania pozabilansowe udzielone / suma bilansowa;
- 10) zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania / suma bilansowa;

Celem ograniczania ryzyka płynności Bank wprowadził szereg limitów, pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka.

Poziom limitów został dostosowany do akceptowalnego poziomu ryzyka określonego przez Radę Nadzorczą oraz tolerancji na ryzyko.

Wysokość limitów została określona na podstawie:

- 1) powtarzalności operacji prowadzonych przez klientów Banku;
- 2) planowanego rozwoju działalności kredytowej i depozytowej Banku, w tym rozwoju działalności walutowej Banku;
- 3) zmian w zakresie produktowej oferty kredytowej i depozytowej;
- 4) analiza danych historycznych w zakresie struktury terminowej i podmiotowej podstawowych źródeł finansowania działalności Banku;
- 5) analiza danych historycznych w zakresie danych będących podstawą do wyznaczania wewnętrznych limitów;
- 6) wyników testów warunków skrajnych;
- 7) wyniki szacowania kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności;
- 8) przewidywanej ekspozycji na ryzyko płynności, wynikającej z planów strategicznych i rocznych planów finansowych Banku;
- 9) planowanych zmian w otoczeniu makroekonomicznym;

Raz w roku Bank przeprowadza weryfikację, i jeżeli zachodzi taka potrzeba, aktualizację wielkości przyjętych limitów uwzględniającą czynniki makroekonomiczne oraz czynniki wewnętrzne, które zaistniały w Banku.

Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.

W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza w okresach kwartalnych następujące testy warunków skrajnych:

- 1) wrażliwości – w oparciu o które szacowany jest kapitał wewnętrzny oraz wykonywany jest pomiar wpływu zmian parametrów makroekonomicznych na poziom ryzyka płynności;
- 2) scenariuszowe – w oparciu o które budowane są awaryjne plany płynności oraz wyznaczany jest poziom bufora płynności;
- 3) odwrócone – w oparciu o które wykonywane są doraźne analizy problemowe.

Podstawą do budowy testów scenariuszowych są scenariusze warunków skrajnych, określone w trzech wariantach:

- 1) wewnętrznym, którymi są:

- a) utrata zaufania do Banku, będąca m.in. wynikiem pojawienie się negatywnych informacji o sytuacji finansowej Banku lub o sposobie prowadzenia przez Bank działalności,
- b) wzrost kredytów przeterminowanych,
- c) zła sytuacja finansowa Banku przejawiająca się groźbą powstania bieżącej straty finansowej,
- d) awarie systemów komputerowych, brak połączeń telekomunikacyjnych, brak zasileń energetycznych lub wyłączeniami;

- 2) systemowym, którymi są:

- a) zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku,
 - b) wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty – „wojna depozytowa”,
 - c) wzrost rynkowych stóp procentowych,
 - d) zakłócenia rozliczeniowe na rynku międzybankowym;
- 3) mieszanym, którymi są:
- a) zła sytuacja finansowa Banku oraz wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty,
 - b) wzrost kredytów zagrożonych oraz zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku.

Dla każdego scenariusza Bank określa:

- 1) wpływ sytuacji skrajnej na poziom płynności Banku;
- 2) wielkość potrzebnych aktywów nieobciążonych oraz dodatkowych źródeł finansowania.

Scenariusze warunków skrajnych stanowią podstawę do budowy awaryjnych planów płynności.

Raporty z zakresu ryzyka płynności są przekazywane Zarządowi miesięcznie, natomiast Radzie Nadzorczej w okresach kwartalnych. Raporty z zakresu ryzyka płynności pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury i stabilności źródeł finansowania działalności Banku, ze szczególnym uwzględnieniem depozytów;
- 2) stopnia niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych;
- 3) wpływu pozycji pozabilansowych na poziom ryzyka płynności;
- 4) poziomu aktywów nieobciążonych;
- 5) analizy wskaźników płynności;
- 6) ryzyka związanego z płynnością długoterminową;
- 7) wyników testów warunków skrajnych;
- 8) stopnia przestrzegania limitów.

Ryzyko kapitałowe

Długoterminowe cele kapitałowe Banku:

- 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
- 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;

- 3) dążenie do osiągnięcia minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie, o którym mowa w § 4 ust. 2 pkt 3 i ust. 3;
- 4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie 11%;
- 5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie 11%;
- 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 77%; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 10%;
- 7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił 80% funduszy Tier I;
- 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez uzyskanie ograniczenie pakietów udziałów do 5% funduszu udziałowego;
- 9) przekazywanie na fundusze własne minimum 80% nadwyżki bilansowej;
- 10) posiadanie zaangażowania kapitałowego w kapitał zakładowy Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku;
- 11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3, 4 i 5;
- 12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego.

Zadania realizowane w ramach zarządzania ryzykiem kapitałowym:

1. Rada Nadzorcza:
 - 1) zatwierdza procedury wewnętrzne Banku dotyczące procesu zarządzania i planowania kapitałowego, w tym szacowania kapitału wewnętrznego;
 - 2) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania decyzji ze strategią zarządzania i planowania kapitałowego;
 - 3) ocenia, czy działania Zarządu w zakresie zarządzania kapitałowego są skuteczne i zgodne z polityką Rady.
2. Zarząd:
 - 1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację procedury w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w tym wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego;
 - 2) wprowadza podział realizowanych w Banku zadań w zakresie zarządzania ryzykiem kapitałowym;
 - 3) przekazuje Radzie Nadzorczej Banku okresową informację na temat wielkości funduszy własnych oraz wielkości wymogów kapitałowych przypadających na istotne rodzaje ryzyka;
 - 4) podejmuje czynności mające na celu zapewnienie zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, w tym zapewnienie odpowiedniej wielkości funduszy własnych do skali działania Banku i ponoszonego ryzyka.
3. Zespół ds. Planowania, Analiz i Ryzyk Bankowych:
 - 1) monitoruje poziom funduszy własnych, identyfikuje potrzeby kapitałowe;
 - 2) ocenia stopień pokrycia funduszami różnych rodzajów ryzyka bankowego;

- 3) wskazuje na rozwiązania zmierzające do efektywnego wykorzystania funduszy własnych;
 - 4) ocenia skalę zapotrzebowania Banku na zwiększenie funduszy własnych;
 - 5) opracowuje propozycje zmierzające do odpowiedniego alokowania funduszy własnych;
 - 6) wskazuje na sposoby ograniczania ryzyka w przypadku pojawienia się zagrożeń związanych z brakiem adekwatności kapitałowej Banku;
 - 7) opracowuje sprawozdania z zakresu kapitału wewnętrznego i poziomu wewnętrznego współczynnika wypłacalności;
 - 8) uczestniczy w procesie weryfikacji procedury w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w tym wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego;
 - 9) monitoruje poziom adekwatności kapitałowej;
 - 10) dokonuje oceny wykonania planu kapitałowego;
 - 11) przeprowadza testy warunków skrajnych – wpływ czynników makroekonomicznych (rocznie).
4. Zespół Finansowo – Księgowy:
- 1) gromadzi dane finansowe, potrzebne do monitorowania adekwatności kapitałowej Banku;
 - 2) opracowuje sprawozdania z zakresu łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i poziomów współczynników kapitałowych;
 - 3) opracowuje propozycje aktualizacji procedury w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w tym wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego;
 - 4) monitoruje realizację planu kapitałowego i opracowuje informację z wykonania planu dla Zespołu ds. Planowania, Analiz i Ryzyk Bankowych;
 - 5) przeprowadza kapitałowe testy warunków skrajnych.

Ryzyko stopy procentowej

Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizacja wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
- 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
- 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
- 2) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku do maksymalnie 2% sumy bilansowej;
- 3) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:

- a) stosowanie dla produktów klientowskich stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
 - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego).
- 4) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

Zadania realizowane w ramach zarządzania ryzykiem stopy procentowej:

Rada Nadzorcza w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny dotyczącej wszystkich aspektów zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku, w tym zgodności prowadzonej polityki z obowiązującą strategią oraz planem finansowym.

Zarząd przedstawia Radzie Nadzorczej raporty z zakresu analizy ryzyka stopy procentowej w cyklach kwartalnych; w przypadku wystąpienia znaczącego wpływu ryzyka stopy procentowej na wynik finansowy Banku, Rada Nadzorcza otrzymuje raporty ze zwiększoną częstotliwością.

Do głównych zadań Rady Nadzorczej należy:

- 1) zatwierdzanie strategii i generalnych zasad polityki Banku obejmujących m.in. profil działalności, wielkość możliwego do zaakceptowania ryzyka, w tym ryzyka stopy procentowej (tzw. „apetyt na ryzyko”), w trakcie przyjmowania planów strategicznych oraz rocznych planów finansowych,
- 2) nadzorowanie przestrzegania przez Zarząd, wynikającego ze strategii Banku, zaakceptowanego przez Radę Nadzorczą, dopuszczalnego profilu ryzyka Banku, w tym poziomu ryzyka stopy procentowej,
- 3) nadzorowanie skuteczności procesu zarządzania Bankiem, z uwzględnieniem efektywności i trafności zatwierdzonych przez Zarząd: struktur organizacyjnych, linii podległości, zakresów odpowiedzialności kluczowych komórek Banku, systemu kontroli wewnętrznej,
- 4) sprawdzanie, czy Zarząd przydzielił adekwatne środki techniczne (m.in. specjalistyczne aplikacje informatyczne), specjalistyczną kadrę i inne niezbędne środki do efektywnego zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Dopuszczalny poziom ryzyka w Banku wyrażony może być za pomocą stopnia narażenia wyniku finansowego oraz funduszy własnych Banku na to ryzyko (objęty systemem limitów narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej).

Pośrednio wielkość ryzyka znajduje swoje odzwierciedlenie w zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą i Zarząd planowanym współczynniku adekwatności kapitałowej, zwrocie na aktywach (ROA), zwrocie na kapitale (ROE) oraz kluczowych zasadach polityki Banku (np. co do dopuszczalnych rodzajów inwestycji i produktów, maksymalnego dopuszczalnego okresu przeszacowania pozycji, maksymalnego dopuszczalnego okresu zapadalności / wymagalności pozycji bilansu).

Jednostkami odpowiedzialnymi za zarządzanie w Banku ryzykiem stopy procentowej są:

- 1) Zarząd,
- 2) Komórka zarządzająca (Zespół Rachunków bieżących i depozytów, Zespół Kredytów i Zespół Finansowo-Księgowy),
- 3) Komórka monitorująca (Zespół ds. Planowania, Analiz i Ryzyk Bankowych),

4) pozostałe komórki i jednostki organizacyjne Banku w ramach zadań przypisanych w „Regulaminie organizacyjnym Banku” oraz w niniejszych Zasadach.

1) Za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem stopy procentowej odpowiada Członek Zarządu ds. Handlu i Finansów .

Zarząd odpowiedzialny jest za stworzenie i zorganizowanie prawidłowego procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej, w tym za wdrożenie i aktualizowanie zasad polityki oraz procedury zarządzania tym ryzykiem.

Zarząd sprawuje bieżącą kontrolę nad efektywnością procesu zarządzania ryzykiem w ramach swoich uprawnień statutowych.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej Zarząd:

2) 1) zatwierdza limity określające stopień narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej, w przedziale zgodnym ze strategią zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą,

3) 2) przyjmuje w cyklach miesięcznych ocenę oraz analizę ryzyka stopy procentowej i na jej podstawie podejmuje, w miarę potrzeby, odpowiednie decyzje operacyjne,

4) 3) kontroluje kształtowanie się parametrów związanych z ryzykiem stopy procentowej, odnosząc uzyskane wielkości do ustalonych limitów,

5) 4) przyjmuje prognozy podstawowych stóp referencyjnych, które stanowić będą podstawę do analizy ryzyka stopy procentowej,

6) 5) przekazuje Radzie Nadzorczej informacje zawierające w szczególności dane dotyczące: charakteru i stopnia narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej, możliwych odchyłeń wyniku odsetkowego Banku w zależności od kierunku i natężenia zmian stóp referencyjnych,

7) 6) poddaje ocenie stopień narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej z tytułu wprowadzenia nowych produktów kredytowych i depozytowych,

8) 7) wprowadza i regularnie ocenia skuteczność działania mechanizmów kontroli wewnętrznej.

Do zadań Komórki monitorującej, w ramach zarządzania ryzykiem stopy procentowej, należy w szczególności:

9) 1) zbieranie danych z systemu księgowego oraz danych pomocniczych z pozostałej dokumentacji Banku, służących za podstawę przy analizie ryzyka stopy procentowej,

10) 2) monitorowanie przestrzegania limitów dotyczących ryzyka stopy procentowej oraz okresowe weryfikowanie adekwatności ustanowionych limitów,

11) 3) sporządzanie okresowych raportów dotyczących ryzyka stopy procentowej,

12) 4) przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka stopy procentowej na posiedzenia Zarządu i Rady Nadzorczej,

13) 5) ocena oprocentowania produktów bankowych na tle kształtowania się stóp rynkowych oraz oferty konkurencyjnych banków na lokalnym rynku finansowym,

14) 6) okresowa ocena stosowanych w Banku „Zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej” oraz proponowanie ewentualnych zmian,

15) 7) weryfikacja zastosowanych metod pomiaru ryzyka stopy procentowej.

16)

17) Komórka monitorująca w ramach analizy ryzyka stopy procentowej sporządza:

18) 1) zestawienie struktury aktywów i pasywów oprocentowanych, według stawek referencyjnych, z wyliczonym średnioważonym oprocentowaniem oraz średnioważonym wskaźnikiem zmian do stawek referencyjnych,

19) 2) zestawienie niedopasowania (luki) w poszczególnych przedziałach przeszacowania, dla aktywów i pasywów sklasyfikowanych według stóp referencyjnych,

20) 3) scenariusze zmian wyniku odsetkowego oraz zmianę wartości ekonomicznej banku, w okresie 12 miesięcy,

21) 4) obliczenia podstawowych wskaźników związanych z aktywami i pasywami oprocentowanymi,

22) 5) zestawienie poziomu wykorzystania obowiązujących w Banku limitów, ograniczających poziom ryzyka stopy procentowej,

23) 6) prognozę przychodów, kosztów i wyniku odsetkowego, w odniesieniu do planu finansowego,

24) 7) informację o poziomie (stopniu) wykorzystania poszczególnych limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej, o przekroczeniach i podjętych działaniach,

- 25) 8) inne informacje ważne z punktu widzenia zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
- 26) Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w Banku ma charakter:
- 27) skonsolidowany – oznacza to, że obejmuje ono łącznie wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku,
 - 28) całościowy – uwzględniane są przy analizie wszystkie istotne dla Banku rodzaje ryzyka stopy procentowej w powiązaniu z innymi rodzajami ryzyk bankowych.
 - 29)

Ryzyko walutowe

Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:

- 1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych;
- 2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem banku zreszającego;
- 3) minimalizowanie ryzyka walutowego.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku;
- 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z bankiem zreszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- 3) utrzymywanie relatywnie wysokiego poziomu aktywów płynnych w walutach obcych;
- 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z bankiem zreszającym;
- 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

Za obszar ryzyka walutowego w Banku odpowiadają:

- 1) Wiceprezes Zarządu ds. Finansów i Bezpieczeństwa w zakresie nadzoru nad operacyjnym zarządzaniem ryzykiem walutowym;
- 2) Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka walutowego.

W procesie zarządzania ryzykiem walutowym w Banku uczestniczą:

1. Rada Nadzorcza – która:

- 1) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem walutowym w Banku;
- 2) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem walutowym, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem;
- 3) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem walutowym na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank.

2. Zarząd:

- 1) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem walutowym;
- 2) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem walutowym;

3) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, o których mowa w pkt 2;

4) odpowiada za utrzymanie ryzyka walutowego na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą.

3. Zespół ds. planowania, analiz i ryzyk bankowych – będący komórką monitorującą ryzyko walutowe, która podlega Prezesowi Zarządu, wykonujący zadania związane z:

1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka walutowego oraz poziomu limitów;

2) zgłasza potrzebę zmian w polityce zarządzania ryzykiem walutowym Banku;

3) zapewnieniem zgodności niniejszej procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;

4) proponowaniem wysokości przyjętych limitów;

5) dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych;

6) analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka walutowego;

7) monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów;

8) oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko walutowe,

9) opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych w zakresie poziomu kursów walutowych oraz badaniem scenariuszy skrajnych warunków;

10) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

11) opracowywuje propozycje rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzającej mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka walutowego;

12) składaniem propozycji zmian poziomu kursów walutowych Banku;

13) archiwizowaniem tabel kursów walutowych;

14) wyliczanie bieżącej pozycji walutowej Banku;

4. Zespół Finansowo-Księgowy – będący komórką zarządzającą ryzykiem walutowym, która podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. Finansów i Bezpieczeństwa, wykonujący zadania związane z:

1) zarządzanie ryzykiem walutowym;

2) zarządzanie rachunkami walutowymi nostro Banku w Banku Zrzeszającym;

3) przestrzeganie limitów w zakresie ryzyka walutowego;

4) lokowanie nadwyżek środków walutowych;

5) utrzymywanie pozycji walutowej Banku na poziomie zgodnym z obowiązującymi limitami;

6) ewidencjonowaniem i rozliczaniem transakcji walutowych

5. Zespół Rachunków Bieżących i Depozytów - w ramach obowiązującej w Banku struktury organizacyjnej, wykonujący zadania związane z:

1) obsługą transakcji walutowych;

2) ustalanie kursów walut (tabele kursowe);

3) ustalanie kursów negocjowanych.

Raporty z zakresu ryzyka walutowego pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka walutowego;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka walutowego zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury bilansu Banku z punktu narażenia na ryzyko walutowe;
- 2) wielkości pozycji walutowych;
- 3) wpływu zmiany kursów walutowych na wynik finansowy Banku;
- 4) analizy wskaźników;
- 5) wyników testów warunków skrajnych;
- 6) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.

Ryzyko operacyjne

Celem strategicznym w zakresie ryzyka operacyjnego jest :

- 1) optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
- 2) racjonalizacja kosztów;
- 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
- 4) automatyzacja procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
- 5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

1. Bank realizuje cele strategiczne poprzez opracowanie i wdrożenie:

- 1) systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
- 2) systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
- 3) skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
- 4) odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych) wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje;
- 5) procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
- 6) planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku.

1. System zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje:

- 1) wszystkie obszary działalności Banku, w tym również zlecanie czynności na zewnątrz;
- 2) identyfikację, pomiar i ocenę ryzyka operacyjnego z wykorzystaniem narzędzia samooceny ryzyka operacyjnego w realizowanych procesach,

- 3) monitorowanie i kontrolowanie poziomu ryzyka operacyjnego poprzez system raportowania zdarzeń i strat operacyjnych, monitorowanie stopnia realizacji KRI, w tym wartości progowych w zakresie strat dotyczących rodzajów zdarzeń ryzyka operacyjnego, przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
 - 4) akceptowanie poziomu ryzyka bądź w uzasadnionych przypadkach podejmowanie działań ograniczających ryzyko.
2. W systemie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą wszyscy pracownicy Banku, ponieważ dotyczy on wszystkich komórek organizacyjnych Banku.
 3. Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym utrzymywanie poziomu tego ryzyka w granicach wyznaczonej tolerancji/apetytu.
 4. Odpowiedzialność za obszar zarządzania ryzykiem operacyjnym przypisana jest Prezesowi Zarządu.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odnosi się do:

- 1) struktury organizacyjnej banku oraz jej adekwatności do realizacji strategicznych celów;
- 2) czynności wykonywanych przez pracowników;
- 3) adekwatności kwalifikacji pracowników oraz ich rozwoju do potrzeb banku;
- 4) zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 5) przeciwdziałania dyskryminacji pracowników m.in. ze względu na wiek, płeć, przekonania, przynależność do partii politycznej, organizacji i związków zawodowych;
- 6) ubezpieczeń oraz odszkodowań;
- 7) zapobiegania działalności przestępczej pracowników, klientów oraz innych osób na szkodę banku;
- 8) procesów realizowanych przez kanały dystrybucji produktów (tradycyjne i elektroniczne) wykorzystywanych przez bank;
- 9) bezpieczeństwa fizycznego i informatycznego;
- 10) postępowania w sytuacjach zagrożenia bieżącego funkcjonowania banku;
- 11) zdarzeń, których skutki dotyczą bank, natomiast ich przyczyny znajdują się poza jego bezpośrednią kontrolą;
- 12) usług świadczonych w ramach współpracy z kontrahentami na podstawie umów o wykonywanie czynności należących do zakresu działania banku oraz innych umów;
- 13) adekwatności polityki i praktyki ubezpieczeniowej banku w relacji do ponoszonego ryzyka,
- 14) nowych i istniejących produktów, projektów oraz procesów.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na:

- 1) zapobieganiu zdarzeniom operacyjnym powstającym w bieżącej działalności Banku, w procesach wewnętrznych oraz systemach przy zastosowaniu instrumentów kontrolnych adekwatnych do skali generowanego ryzyka,
- 2) podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń w przypadku przekroczenia akceptowanego poziomu,
- 3) likwidowaniu negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- 4) rejestrowaniu danych o zdarzeniach operacyjnych i poniesionych stratach operacyjnych w module RIRO systemu bankowego.

Kierujący poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi Banku są bezpośrednio odpowiedzialni za zarządzanie ryzykiem operacyjnym i pełnią rolę tzw. Właścicieli ryzyka.

Za przepływ informacji pomiędzy pracownikami danej jednostki organizacyjnej odpowiada Właściciel ryzyka.

Wyznaczony przez Zarząd Menadżer Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialny jest za monitorowanie ryzyka operacyjnego oraz koordynowanie wykonywanych w Banku zadań z zakresu tego ryzyka.

Menadżer ryzyka Operacyjnego MRO odpowiada za:

- 1) opracowanie i wdrożenie wewnętrznych metod oceny ryzyka operacyjnego;
- 2) określenie (w miarę potrzeb) jednolitego wzoru arkusza służącego do dokonania samooceny ryzyka operacyjnego;
- 3) monitorowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w banku;
- 4) gromadzenie danych o zidentyfikowanym ryzyku;
- 5) gromadzenie danych i raportów o zdarzeniach i stratach operacyjnych;
- 6) analizę, monitorowanie i raportowanie KRI;

Ponadto MRO w ramach swoich obowiązków:

- 1) przygotowuje raporty z zakresu ryzyka operacyjnego dla Zespołu ds. Planowania, Analiz i Ryzyk Bankowych oraz (w razie potrzeby) dla Zarządu, Rady Nadzorczej, czy innych jednostek organizacyjnych banku;
- 2) wspomaga jednostki organizacyjne banku w organizowaniu procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- 3) monitoruje przepisy zewnętrzne związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym;
- 4) czuwa nad aktualizacją regulacji wewnętrznych związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym w banku;

Zespół ds. Planowania Analiz i Ryzyk Bankowych przedstawia organom Banku okresowe raporty na temat ryzyka operacyjnego w skali całego Banku.

Bank posiada w szczególności:

- 1) plany utrzymania ciągłości działania zapewniające ciągłe i niezakłócone działanie banku oraz plany awaryjne służące zapewnieniu możliwości prowadzenia bieżącej działalności banku i ograniczeniu strat w przypadku wystąpienia niekorzystnych zdarzeń operacyjnych mogących poważnie zakłócić tę działalność;
- 2) politykę w zakresie wyboru, uzupełniania oraz monitorowania potrzeb kadrowych i planowania zaplecza kadrowego;
- 3) zasady zarządzania ryzykiem powierzenia wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym;
- 4) politykę bezpieczeństwa, w tym:
 - a) bezpieczeństwo fizyczne osób i obiektów,
 - b) bezpieczeństwo zasilania w media,
 - c) bezpieczeństwo informacji i danych,
 - d) zasady zarządzania systemami informatycznymi;
- 5) strategię w zakresie rozwoju i eksploatacji systemów informatycznych i sieci.

Ryzyko braku zgodności

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności oznacza:

- 1) efektywne przeciwdziałanie możliwościom wystąpienia naruszeń przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania;
- 2) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
- 3) dążenie do zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
- 4) dążenie i dbałość o:
 - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumianego jako instytucja zaufania publicznego,
 - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
 - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
 - d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.

Za całość koordynacji procesu identyfikacji i zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności, jak też za nadzór nad działaniami stanowiska pełniącego funkcję ds. zgodności odpowiada Prezes Zarządu.

Niezależnie od miejsca zajmowanego w strukturze organizacyjnej Banku:

- 1) stanowisko pełniące funkcję ds. zgodności przekazuje raporty z obszaru ryzyka braku zgodności do Zespołu ds. planowania, analiz i ryzyk bankowych;
- 2) Na podstawie otrzymanych raportów Zespół ds. planowania, analiz i ryzyk bankowych sporządza raz w roku analizę poziomu ryzyka braku zgodności dla Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 3) system wynagradzania i motywowania stanowiska ds. zgodności bezpośrednio zależy od Zarządu Banku;
- 4) decyzja o ewentualnym zwolnieniu tego stanowiska wraz uzasadnieniem jest przekazywana Radzie Nadzorczej Banku;
- 5) stanowisko pełniące funkcję ds. zgodności posiada prawo do kontaktowania się z własnej inicjatywy z każdym pracownikiem i uzyskiwania dostępu do dowolnych dokumentów, czy plików potrzebnych do wykonywania swych obowiązków.

W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza – która:
 - a) odpowiada za nadzorowanie zarządzania ryzykiem braku zgodności,
 - b) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności,
 - c) przynajmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 2) Zarząd:
 - a) odpowiada za opracowanie zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności,
 - b) zapewnia przestrzeganie określonych w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem celów strategicznych w zakresie zgodności oraz przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności,
 - c) raz w roku składa Radzie Nadzorczej raport w sprawie poziomu ryzyka braku zgodności,

- d) wprowadza, odpowiednią do skali działania Banku, organizację procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, w tym w szczególności wskazuje odpowiednie stanowisko lub osobę realizującą w sposób efektywny zadania związane z ryzykiem braku zgodności, dbając jednocześnie o zapewnienie dla stanowiska ds.zgodności odpowiedniego stopnia niezależności.
- 3) Zespół ds. planowania, analiz i ryzyk bankowych:
- a) na podstawie raportów otrzymanych od stanowiska ds. zgodności Zespół ds. planowania, analiz i ryzyk bankowych sporządza raz w roku analizę poziomu ryzyka braku zgodności dla Zarządu i Rady Nadzorczej,
 - b) przedstawia Zarządowi propozycje działań, które będą miały na celu minimalizowanie powstałego ryzyka braku zgodności i ograniczanie występowania takich naruszeń przepisów prawa i norm postępowania przyszłości,
 - c) ocenia nowe produkty lub procesy pod kątem ryzyka ewentualnego wystąpienia zdarzeń compliance,
- 4) stanowisko ds. zgodności :
- a) prowadzi rejestr naruszeń compliance, który przekazuje do Zespołu ds. planowania, analiz i ryzyk bankowych,
 - b) na bieżąco informuje Zarząd Banku o przypadkach występowania istotnych naruszeń compliance,
 - c) opiniuje procedury wewnętrzne, o których mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania zmianami, pod kątem ich zgodności z zewnętrznymi przepisami prawa oraz występowania ewentualnych zapisów, które mogłyby wygenerować naruszenie compliance;
 - d) kształtuje świadomość istnienia ryzyka braku zgodności wśród pracowników Banku poprzez realizowanie szkoleń z obszaru compliance.;
- 5) rolę komórki ds. obsługi prawnej pełni Kancelaria Radców Prawnych A. Pieścik, W. Pietrzykowski, W. Wolniewicz sp. komandytowa w Poznaniu, z którą Bank ma podpisaną umowę o świadczenie doradztwa prawnego.:
- a) monitoruje na bieżąco zmiany w zewnętrznych przepisach prawa,
 - b) opiniuje procedury pod kątem ich zgodności ze zmianami w zewnętrznych przepisach prawa,
 - c) informuje pracowników Banku, w sposób ogólnie dostępny o zaistniałych zmianach w zewnętrznych przepisach prawa.

15. W stosunku do ryzyk objętych szczególnym nadzorem opracowane zostały metody ich pomiaru oraz opracowany system raportowania.

Analizy (Raporty) z zakresu oceny poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka Banku otrzymują:

1. Zarząd Banku Spółdzielczego :
 - a) w cyklach miesięcznych:
 - z zakresu ryzyka płynności,
 - z zakresu ryzyka stopy procentowej,

- z zakresu ryzyka kredytowego (w tym ryzyka koncentracji, ryzyka dotyczącego EKFN, EKZH oraz DEK),
 - b) w cyklach kwartalnych :
 - z zakresu ryzyka walutowego,
 - z zakresu ryzyka operacyjnego,
 - z zakresu adekwatności kapitałowej (ICCAP),
 - c) w cyklach rocznych z zakresu:
 - ryzyka braku zgodności,
 - pogłębionej analizy płynności długoterminowej,
 - raport z realizacji ustalonego przez RN apetytu na ryzyko,
 - ocena ryzyka powierzania czynności podmiotom zewnętrznym,
2. Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego:
- a) w cyklach kwartalnych :
 - z zakresu ryzyka płynności,
 - z zakresu ryzyka stopy procentowej,
 - z zakresu adekwatności kapitałowej (ICCAP),
 - z zakresu ryzyka kredytowego (w tym ryzyka koncentracji, ryzyka dotyczącego EKFN, EKZH oraz DEK).
 - b) w cyklach półrocznych z zakresu :
 - ryzyka walutowego,
 - ryzyka operacyjnego,
 - c) w cyklach rocznych z zakresu:
 - raport z realizacji ustalonego przez RN apetytu na ryzyko,
 - ocena ryzyka powierzania czynności podmiotom zewnętrznym,
 - poziomu ryzyka braku zgodności,
 - pogłębionej analizy płynności długoterminowej.

Zatwierdzone przez Zarząd oświadczenie na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem Banku, dające pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii Banku zawarte jest w Załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

Informacja na temat ryzyka, w której omówiono ogólny profil ryzyka Banku związany ze strategią działalności, zawierająca kluczowe wskaźniki i dane liczbowe dotyczące ryzyka zawarta jest w Załączniku nr 2.

W zakresie systemu zarządzania Banku

Zarząd Banku składa się z trzech stanowisk: Prezes Zarządu i dwóch Wiceprezesów Zarządu.

Członków Zarządu powołuje, zgodnie z przepisami prawa Rada Nadzorcza, działając wg Statutu Banku Spółdzielczego w Ośnie Lubuskim, biorąc pod uwagę wyniki oceny wstępnej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji kandydata. Oceny następcej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji

Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza zgodnie z Procedurą oceny kwalifikacji Członków Zarządu oraz Zarządu Banku Spółdzielczego w Ośnie Lubuskim.

Bank z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru Członków Zarządu.

Przepływ informacji dotyczącej zarządzania ryzykiem kierowanej do Zarządu oraz Rady Nadzorczej w Banku jest sformalizowany i objęty Zasadami sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim definiującymi: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania raportów i sprawozdań dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej są objęte wszystkie rodzaje ryzyka uznawane przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka zapewniając możliwość podejmowania decyzji oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko.

III. FUNDUSZE WŁASNE

Fundusze własne Banku wyliczane są zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r. i dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26.06.2013 r. oraz zgodnie z przejętą w dniu 01.12.2016 r. przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego listą instrumentów kapitałowych CET1, na której znalazły się udziały członkowskie wpłacone w bankach spółdzielczych. Bank Spółdzielczy w Ośnie Lubuskim dokonał zmian w statucie, które zostały zatwierdzone decyzją KNF i zarejestrowane w KRS, w związku z czym udziały członkowskie wniesione do 28.06.2013 r. zostały w całości zaliczone do funduszu udziałowego, natomiast udziały wpłacone po dacie 28.06.2013r. nie są zaliczane do funduszu udziałowego bez uzyskania zgody KNF.

Na dzień 31.12.2016r. fundusze własne Banku składały się z kapitału podstawowego Tier I. Bank nie posiadał pozycji kapitałowych zaliczanych do kapitału dodatkowego Tier I oraz kapitału Tier II.

Kapitał podstawowy Tier I Banku obejmuje:

- wpłacony fundusz udziałowy
- kapitał rezerwowy,
- pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I:
 - wartości niematerialne i prawne wycenione według wartości bilansowej.
 - Wpłacony fundusz udziałowy po dacie 28.06.2013 r.

Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy (kapitałów) Banku w wartości bilansowej z uwzględnieniem pomniejszeń według stanu na dzień 31.12.2016 roku:

Wyszczególnienie	Kwota
Fundusze podstawowe	16 672 974,00

fundusz udziałowy	1 737 100,00
fundusz zasobowy	14 935 874,00
Pomniejszenia funduszy podstawowych	- 180 466,00
wartości niematerialne i prawne	- 2 666,00
udziały wpłacone po 28.06.2013 r.	-177 800,00
Fundusze własne	16 492 508,00

Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2016 roku:

Fundusze własne dla współczynnika wypłacalności	16 492 508,00
Kapitał Tier I	16 492 508,00
Kapitał podstawowy CET1	16 492 508,00
Kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	14 935 874,00
Opłacone instrumenty kapitałowe	1 559 300,00
(-) Inne wartości niematerialne i prawne (wartości niematerialne i prawne)	-2 666,00
Dodatkowy kapitał podstawowy (AT1)	0,00
Kapitał Tier 2	0,00

Ujawnienia dotyczące instrumentów kapitałowych - nie występuje, Bank nie wyemitował własnych instrumentów kapitałowych.

Ujawnienia dotyczące funduszy własnych na dzień 31.12.2016r. - Bank ujawnia informacje w oparciu o załącznik do Rozporządzenia 1423/2013 stanowiący wzór ujawniania informacji na temat funduszy własnych, pozycje wzoru wypełnione przez Bank ograniczono do pozycji niezerowych z zachowaniem numeracji poszczególnych pozycji:

Kapitał podstawowy Tier I: instrumenty i kapitały rezerwowe		Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do CRR
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane aiżo emisyjne	1 559 300,00	Art.26 ust.1 Art.27, art.28,art.29
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	14 935 874,00	Art. 26 ust. 1
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	16 495 174,00	
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-2 666,00	Art. 36 ust. 1 lit. b) Art. 37, art. 472 ust. 4
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-2 666,00	
29	Kapitał podstawowy Tier I	16 492 508,00	
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	16 492 508,00	
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	115 431 454,00	
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	14,29	Art. 92 ust. 2 lit. a), art. 465
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	14,29	Art. 92 ust. 2 lit. b), art. 465
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	14,29	Art. 92 ust. 2 lit. c)

IV. WYMOGI KAPITAŁOWE

Bank Spółdzielczy w Ośnie Lubuskim stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych:

- 1) metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego,
- 2) metodę podstawowego wskaźnika w zakresie ryzyka operacyjnego,
- 3) metodę de mini mis w zakresie ryzyka walutowego.

Poniższa tabela przedstawia kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji według stanu na 31.12.2016r.:

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
1.	ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	0,00
2.	ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	461 577,00
3.	ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	547,00
4.	ekspozycje wobec instytucji	0,00
5.	ekspozycje wobec przedsiębiorstw	111 320,00
6.	ekspozycje detaliczne	1 167 647,00
7.	ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	5 178 208,00
8.	ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	106 272,00
9.	ekspozycje kapitałowe	116 233,00
10.	inne pozycje	784 319,00
	RAZEM	7 926 123,00

Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka według stanu na dzień 31.12.2016 roku:

Wyszczególnienie	Kwota
Ryzyko kredytowe	7 926 123,00
Ryzyko rynkowe	0,00
Ryzyko operacyjne	1 308 393,00
Pozostałe wymogi	0,00
Łączny wymóg na ryzyka	9 234 516,00

Na dzień 31.12.2016 roku wskaźnik bufora antycyklicznego wynosi 0% dla ekspozycji kredytowych na terytorium RP. Wskaźnik ten zostaje ogłoszony przez Ministra Finansów na stronie Narodowego Banku Polskiego i w tej wysokości obowiązuje do czasu zmiany jego poziomu przez Ministra Finansów w drodze rozporządzenia. W związku z powyższym wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego wynosi 0,00.

V. RYZYKO KREDYTOWE

Dla celów rachunkowości Bank przyjmuje, że należności przeterminowane obejmują wszystkie ekspozycje, dla których wystąpiło opóźnienie w spłacie kapitału i/lub odsetek w stosunku do terminu określonego w umowie.

Należności zagrożone są to należności zaklasyfikowane do grupy podwyższonego ryzyka: poniżej standardu, wątpliwej i straconej, o których mowa w Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Dla wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, ekspozycję uznaje się za przeterminowaną, jeżeli przeterminowanie przekracza 90 dni, a przeterminowana kwota przekracza w przypadku ekspozycji detalicznych 500,00 złotych, a w przypadku pozostałych klas ekspozycji przeterminowana kwota przekracza 3.000,00 złotych.

Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych od ekspozycji kredytowych klasyfikowanych do kategorii „normalnej”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, lub „stracone”, stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. z 2015r. poz. 2066 z późniejszymi zmianami) oraz zasady określone w procedurze wewnętrznej tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością kredytową.

Bank tworzy rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe, w tym udzielone zobowiązania pozabilansowe o charakterze bezwarunkowym, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych stanowiących udzielone zobowiązania pozabilansowe o charakterze warunkowym, w przypadku gdy postanowienia umowy kredytu:

- gwarantują bankowi swobodę w podjęciu decyzji o uruchomieniu środków w ramach zobowiązania, lub
- uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od terminowej obsługi już wykorzystanej części i nie budzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w przypadku gdy wymagane jest stosowanie tego kryterium, lub
- uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od złożenia zabezpieczeń, umożliwiających pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych o kwotę odpowiadającą uruchomianym środkom lub klasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”.

Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

- kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
 - ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
 - ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele nie związane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
- w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych, dwóch niezależnych od siebie kryteriów:
 - terminowości spłaty kapitału lub odsetek
 - sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika.

W przypadku ekspozycji kredytowych:

- wynikających z nabycia przez bank czeków, weksli oraz wierzytelności z prawem regresu – ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wierzyciela,
- w części zabezpieczonej odpowiednimi zabezpieczeniami, ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia,

- wynikających z finansowania projektów inwestycyjnych, prowadzonych w ramach powołanych do tego celu odrębnych spółek prawa handlowego – ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną struktury prawno-finansowej projektu inwestycyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem założeń finansowych projektu, które stanowiły podstawę udzielenia kredytu.

Klasyfikacji ekspozycji kredytowej z tytułu bezwarunkowego zobowiązania pozabilansowego, które nie zostało wykorzystane w żadnej części, dokonuje się tylko w oparciu o kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta.

Jeżeli bank posiada więcej niż jedną ekspozycję kredytową wobec jednego dłużnika, wszystkie ekspozycje kredytowe wobec tego dłużnika klasyfikuje się do najwyższej kategorii ryzyka spośród kategorii przypisanych tym ekspozycjom, przy czym:

- zasady tej nie stosuje się w przypadku gdy ekspozycja kredytowa zabezpieczona określonymi zabezpieczeniami może być klasyfikowana jako ekspozycja kredytowa „normalna”,
- zmiana klasyfikacji pożyczki i kredytu detalicznego nie wpływa na klasyfikację pożyczki i kredytu mieszkaniowego lub pożyczki i kredytu hipotecznego oraz zmiana klasyfikacji pożyczki i kredytu mieszkaniowego lub pożyczki i kredytu hipotecznego nie wpływa na klasyfikację pożyczki i kredytu detalicznego,
- zmiana klasyfikacji ekspozycji kredytowych związanych z działalnością gospodarczą nie wpływa na zmianę klasyfikacji pożyczek i kredytów detalicznych oraz pożyczek i kredytów mieszkaniowych i odwrotnie.

W przypadku ekspozycji kredytowych, których spłata jest uzależniona od podmiotów innych niż dłużnik (w szczególności należności z tytułu środków pieniężnych wpłacanych na zabezpieczenie zobowiązań osób trzecich), kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej stosuje się w odniesieniu do tego spośród tych podmiotów i dłużnika, którego sytuacja ekonomiczno-finansowa jest najgorsza.

W przypadku ekspozycji kredytowych stanowiących zobowiązania solidarne osób trzecich, kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej stosuje się w odniesieniu do tej z nich, której sytuacja ekonomiczno-finansowa jest najlepsza.

Podstawę tworzenia rezerw celowych stanowi wartość bilansowa ekspozycji kredytowej z uwzględnieniem utworzonych rezerw celowych, oraz z uwzględnieniem przewidywanej kwoty umorzenia części ekspozycji kredytowej w związku z restrukturyzacją zadłużenia.

W przypadku, gdy bank posiada wobec dłużnika ekspozycje kredytowe stanowiące zarówno należności bilansowe, jak i udzielone zobowiązania pozabilansowe, jeżeli warunki umowy nie stanowią inaczej, posiadane zabezpieczenia uwzględnia się w pierwszej kolejności w ustalaniu podstawy tworzenia rezerwy celowej na należności bilansowe.

Przeglądów i klasyfikacji ekspozycji kredytowych dokonuje się według danych aktualnych na dzień przeprowadzanie klasyfikacji.

Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych na koniec każdego kwartału.

Dokonując klasyfikacji podmiotu bank bierze pod uwagę:

- sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika dokonaną na koniec każdego kwartału wg danych ekonomicznych kwartału poprzedniego,
- terminowość spłat rat kapitałowych i odsetek – na bieżąco.

Kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika stosuje się co najmniej raz na rok – na koniec dowolnego kwartału, w przypadku ekspozycji kredytowych spełniających łącznie następujące warunki:

- ekspozycja jest zaklasyfikowana do kategorii „normalne”,
- kwota ekspozycji kredytowej łącznie z innymi ekspozycjami banku wobec tego podmiotu, nie przekracza równowartości w złotych kwoty 1 mln EUR, obliczonej według kursu średniego ustalonego przez NBP obowiązującego na dzień dokonania klasyfikacji,
- kwota ekspozycji kredytowej łącznie z innymi ekspozycjami banku wobec tego podmiotu nie przekracza 10 % funduszy własnych banku.

Opóźnienie w spłacie części należnej raty kapitałowej lub odsetkowej, w kwocie nie przekraczającej 200 zł, nie wymaga przeklasyfikowania ekspozycji kredytowej do wyższej kategorii ryzyka.

Korekty wartości z tytułu prowizji rozliczanych w czasie według ESP ustalane są na podstawie polskich standardów rachunkowości:

- ustawy z dnia 24 września 1994 roku o rachunkowości (tekst jednolity: Dz.U. z 2013r. poz. 330 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków (Dz.U. z 2013r., poz. 329 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz.U. Nr 149 z 2001r., poz. 1674 z późniejszymi zmianami).

Do prowizji rozliczanych w czasie według ESP zaliczamy prowizje z tytułu udzielenia kredytu, za administrowanie oraz inne opłaty i koszty związane z kredytami udzielonymi w rachunku kredytowym. Niezamortyzowane saldo prowizji jest ujmowane w bilansie Banku jako korekta wartości pozycji (kredytów), do których się odnosi.

Ekspozycje według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2016 roku oraz średnią kwotę ekspozycji w okresie od 31.12.2015 roku do 31.12.2016 roku w podziale na klasy ryzyka przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2016r. w zł	Średnia kwota w okresie od 31.12.2015r. do 31.12.2016r.
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	13 134 411,00	13 610 434,00
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	29 051 841,00	29 725 784,00
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	34 159,00	30 180,00
4.	Ekspozycje wobec instytucji	47 832 834,00	40 968 972,00
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 270 707,00	4 168 573,00
6.	Ekspozycje detaliczne	26 963 974,00	25 812 615,00
7.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	117 161 758,00	104 682 243,00
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 196 853,00	1 309 083,00
9.	Ekspozycje kapitałowe	1 452 910,00	1 455 242,00
10.	Inne pozycje	14 163 342,00	13 846 156,00

RAZEM	254 262 789,00	235 609 282,00
--------------	----------------	----------------

W zakresie struktury geograficznej Bank przyjmuje następujący podział na istotne obszary geograficzne:

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota	%
1.	Powiat Słubicki	112 082 735,00	62,13%
2.	Powiat Sulęciński	62 370 403,00	34,57%
3.	Powiat Gorzowski	3 323 219,00	1,84%
4.	inne	2 635 841,00	1,46%
	RAZEM	180 412 198,00	100,00%

Struktura zaangażowania Banku wobec poszczególnych sektorów oraz według typu kontrahenta w rozbiciu na klasy ekspozycji.

Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora finansowego według typu kontrahenta według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Banki	49 243 516,00
	Należności normalne	49 243 516,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Razem zaangażowanie w sektorze finansowym	49 243 516,00

W sektorze finansowym Bank posiada tylko zaangażowania wobec banków – 100,00%, wszystkie zaangażowania w sektor finansowy należą do normalnej klasy ekspozycji.

Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora niefinansowego w podziale na typ kontrahenta według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0,00
	Należności normalne	0,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
2.	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	27 945 798,00
	Należności normalne	26 949 654,00
	Należności pod obserwacją	135 824,00
	Należności zagrożone	860 321,00
3.	Przedsiębiorcy indywidualni	35 562 114,00
	Należności normalne	32 675 656,00
	Należności pod obserwacją	12 620,00
	Należności zagrożone	2 873 838,00
4.	Osoby prywatne	49 607 983,00
	Należności normalne	48 904 197,00
	Należności pod obserwacją	175 110,00
	Należności zagrożone	528 676,00
5.	Rolnicy indywidualni	24 166 682,00

	Należności normalne	23 786 387,00
	Należności pod obserwacją	379 294,00
	Należności zagrożone	1 000,00
6.	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	51 418,00
	Należności normalne	51 418,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
Razem zaangażowanie w sektorze niefinansowym		137 333 995,00

Zaangażowanie Banku w poszczególnych podmiotach sektora niefinansowego wynosi:

- osoby prywatne – 36,12 %,
- przedsiębiorcy indywidualni – 25,89 %,
- przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie – 20,35 %,
- rolnicy indywidualni – 17,60 %,
- instytucje niekomercyjne działające na rzecz gosp.dom. – 0,04 %.

Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora budżetowego w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Należności normalne	28 786 731,00
Należności pod obserwacją	0,00
Należności zagrożone	0,00
Razem zaangażowanie w sektorze budżetowym	28 786 731,00

W sektorze budżetowym wszystkie kredyty należą do należności normalnych.

Strukturę zaangażowania Banku w poszczególnych branżach (z przyznanymi niewykorzystanymi liniami kredytowymi i udzielonymi gwarancjami) w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Branże	Wartość w zł
1.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	39 108 429,00
	Należności normalne	37 525 674,00
	Należności pod obserwacją	379 295,00
	Należności zagrożone	1 203 460,00
2.	Przetwórstwo przemysłowe	7 618 245,00
	Należności normalne	7 190 790,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	427 455,00
3.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, gorącą wodę, parę wodną i powietrze do układów; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	817 690,00
	Należności normalne	817 690,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
4.	Budownictwo	16 993 685,00
	Należności normalne	15 770 160,00
	Należności pod obserwacją	0,00

	Należności zagrożone	1 223 525,00
5.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych; włączając motocykle	15 674 413,00
	Należności normalne	14 877 751,00
	Należności pod obserwacją	12 620,00
	Należności zagrożone	784 042,00
6.	Hotele i restauracje	7 598 266,00
	Należności normalne	7 597 766,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	500,00
7.	Transport i gospodarka magazynowa	1 049 903,00
	Należności normalne	1 049 830,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	73,00
8.	Pośrednictwo finansowe	1 000 000,00
	Należności normalne	1 000 000,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
9.	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	2 899 262,00
	Należności normalne	2 899 262,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
10.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	28 924 273,00
	Należności normalne	28 924 273,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
11.	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1 774 371,00
	Należności normalne	1 638 547,00
	Należności pod obserwacją	135 824,00
	Należności zagrożone	0,00
12.	Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	2 848 020,00
	Należności normalne	2 751 916,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	96 104,00
13.	Inne	1 686 592,00
	Należności normalne	1 686 592,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
Razem zaangażowanie		127 993 149,00

Strukturę ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na istotne klasy należności według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Klasy należności	Bez. określi. term.	1-7 dni	7-30 dni	1-3 m-ce	3-6 m-cy	6-12 m-cy	1-2 lata	2-5 lat	5-10 lat	10-20 lat	Pow. 20 lat
1. Kasa i operacje z BC	4 359 350	12 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Należności od	22 484 285	10 751 325	14 884 344	0	0	0	0	400 00	1 333 562	0	0

sektora finansowego											
-banki i oddz. instytucji kredytowych	22 484 285	10 751 325	14 884 344	0	0	0	0	400 00	1 333 562	0	0
-pozostałe instytucje sektora finans.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.Należności od sektora niefinans.	3 723 057	245 679	1 831 651	3 508 093	7 622 908	15 992 294	15 490 088	32 205 990	31 942 096	21 134 392	3 629 180
-przedsięb.	1 112 281	23 274	343 539	907 343	1 121 027	6 862 088	4 067 792	5 964 218	5 187 643	2 356 594	0
-gospodarstwa domowe	2 610 766	222 405	1 487 398	2 599 322	6 499 739	9 125 922	11 413 728	26 216 068	26 754 453	18 777 798	3 629 180
-instytucje niekomerc. działające na rzecz gosp. domowych	10	0	714	1 428	2 142	4 284	8 568	25 704	8 568	0	0
4.Należności od sektora instytucji rządowych i samorząd.	0	0	76 466	224 807	1 301 273	2 130 921	3 228 212	8 852 464	12 972 588	0	0
Razem:	30 566 692	22 997 004	16 792 461	3 732 900	8 924 181	18 123 215	18 718 300	41 458 454	46 248 246	21 134 392	3 629 180

Ekspozycje zagrożone oraz salda korekt wartości i rezerw w rozbiciu na istotne branże według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Branże	Wartość w zł
1.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Należności zagrożone Korekty wartości Rezerwy celowe	1 203 460,00 277 557,00 855 200,00
2.	Przetwórstwo przemysłowe Należności zagrożone Korekty wartości Rezerwy celowe	427 455,00 23 043,00 401 632,00
3.	Budownictwo Należności zagrożone Korekty wartości Rezerwy celowe	1 223 525,00 111 901,00 666 197,00
4.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych; włączając motocykle Należności zagrożone Korekty wartości Rezerwy celowe	784 042,00 84 287,00 192 190,00
5.	Hotele i restauracje Należności zagrożone Korekty wartości Rezerwy celowe	500,00 58 457,00 495,00
6.	Transport i gospodarka magazynowa Należności zagrożone Korekty wartości Rezerwy celowe	73,00 4 732,00 73,00
7.	Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała Należności zagrożone Korekty wartości Rezerwy celowe	96 104,00 27 514,00 92 143,00

Stan i zmiany rezerw celowych przedstawia poniższa tabela:

Kategorie należności	Stan na 31.12.2015r.	Zwiększenia rezerw	Wykorzystanie rezerw	Rozwiązanie rezerw	Stan na 31.12.2016r.	Wymagany poziom rezerw
Należności normalne - sektor niefinansowy	85 404,00	24 942,00	0,00	19 624,00	90 722,00	90 722,00
Należności pod obserwacją - sektor niefinansowy	3 737,00	15 988,00	0,00	9 963,00	9 762,00	9 762,00
Należności poniżej standardu - sektor niefinansowy	0,00	4 967,00	0,00	764,00	4 203,00	4 203,00
Należności wątpliwe - sektor niefinansowy	0,00	84 055,00	0,00	0,00	84 055,00	84 055,00
Należności stracone - sektor niefinansowy	2 106 957,00	470 622,00	96 561,00	88 729,00	2 392 289,00	2 392 289,00
Razem:	2 196 098,00	600 574,00	96 561,00	119 080,00	2 581 031,00	2 581 031,00

Stan i zmiany korekt wartości w 2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Korekty wartości	Stan na 31.12.2015r.	Zwiększenia	Zmniejszenia	Stan na 31.12.2016r.
Sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00
Sektor niefinansowy	1 272 617,00	724 241,00	667 109,00	1 329 749,00
Sektor budżetowy	35 251,00	0,00	7 342,00	27 909,00
Razem:	1 307 868,00	724 241,00	674 451,00	1 357 658,00

Odpisy aktualizujące wartość aktywów:

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2015r.	Zwiększenia	Zmniejszenia	Stan na 31.12.2016r.
DŁUŻNICY RÓŻNI	6 249,74	0,00	4 400,00	1 849,74
UDZIAŁY CONCORDIA TUW	2 000,00	0,00	0,00	2 000,00
SPLATA PRZENIESIONYCH KREDYTÓW DO POZABILANSU	0,00	3 232,17	3 232,17	0,00

W zakresie ograniczania ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje zabezpieczenie ekspozycji, którym są zdeponowane w Banku środki pieniężne (kaucje) oraz poręczenia BGK.

Zestawienie wartości ekspozycji ważonej ryzykiem przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego dla metody standardowej według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość przed zastosowaniem technik ograniczania ryzyka	Wartość po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	0,00	0,00
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	5 769 708,00	5 769 708,00
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	6 832,00	6 832,00
4.	Ekspozycje wobec instytucji	0,00	0,00
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	1 784 997,00	1 391 501,00

6.	Ekspozycje detaliczne	17 472 547,00	14 595 587,00
7.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	77 650 852,00	64 727 606,00
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 328 405,00	1 328 405,00
9.	Ekspozycje kapitałowe	1 452 910,00	1 452 910,00
10.	Inne pozycje	9 803 992,00	9 803 992,00
	RAZEM	115 270 242,00	99 076 541,00

VI. KORZYSTANIE Z OCEN ZEWNĘTRZNYCH INSTYTUCJI OCENY WIARYGODNOŚCI KREDYTOWEJ (ECAI)

Bank korzysta z ocen zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej do określenia wag ryzyka ekspozycji wobec:

- 1) instytucji, jeżeli rezydualny termin ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące,
- 2) samorządów regionalnych lub władz lokalnych, jeżeli ekspozycja nie jest denominowana lub finansowa a w walucie krajowej,
- 3) podmiotów sektora publicznego, jeżeli pierwotny termin zapadalności ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące.

Bank korzysta z ocen jakości kredytowej nadanych przez następujące zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej (ECAI):

- 1) Fitch Ratings,
- 2) Moody's Investors Service,
- 3) Standard and Poor's Ratings Services.

Jeżeli nadane oceny odpowiadają różnym wagom ryzyka wówczas Bank uwzględnia tę ocenę, której odpowiada wyższa waga ryzyka.

Jeżeli dostępne są więcej niż dwie oceny kredytowe sporządzone przez wyznaczone ECAI dla danej pozycji z ratingiem, wówczas uwzględnia się te dwie spośród nich, z którymi wiążą się najniższe wagi ryzyka. Jeżeli dwie najniższe wagi ryzyka różnią się od siebie, przypisuje się wyższą z nich. Jeżeli dwie najniższe wagi ryzyka są identyczne, przypisuje się daną wartość.

Bank uzależnia przyznanie wagi ryzyka od stopnia jakości kredytowej, który przypisano rządowi polskiemu wg następującej tabeli:

Stopień jakości kredytowej rządu polskiego	1	2	3	4	5	6
Waga ryzyka ekspozycji	20%	50%	100%	100%	100%	150%

Do momentu ustalenia standardu technicznego dotyczącego odpowiedników stopni jakości kredytowej ECAI w skali CRR, Bank uzależnia stopień jakości kredytowej od oceny wiarygodności kredytowej w następujący sposób:

Stopień jakości kredytowej	Ocena wiarygodności kredytowej		
	Fitch Ratings	Moody's Investors Service	Standard and Poor's Ratings Services
1	AAA do AA-	Aaa do Aa3	AAA do AA-
2	A+ do A-	A1 do A3	A+ do A-
3	BBB+ do BBB-	Baa1 do Baa3	BBB+ do BBB-
4	BB+ do BB-	Ba1 do Ba3	BB+ do BB-
5	B+ do B-	B1 do B3	B+ do B-
6	CCC+ i poniżej	Caa1 i poniżej	CCC+ i poniżej

VII. RYZYKO OPERACYJNE

Wymóg na ryzyko operacyjne Bank wylicza metodą podstawowego wskaźnika.

Wskaźnik bazowy stanowi średnią arytmetyczną wyników za okres poprzedzających trzech lat; wynik obliczany jest jako suma poniższych pozycji rachunku zysków i strat Banku, przy czym każda pozycja musi być uwzględniona odpowiednio ze znakiem dodatnim lub ujemnym:

- 1) przychody z tytułu odsetek,
- 2) koszty z tytułu odsetek,
- 3) przychody z tytułu prowizji,
- 4) koszty z tytułu prowizji,
- 5) przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu,
- 6) wynik operacji finansowych,
- 7) wynik z pozycji wymiany,
- 8) pozostałe przychody operacyjne.

Wynik, o którym mowa powyżej nie uwzględnia:

- 1) salda utworzonych i rozwiązanych rezerw celowych,
- 2) kosztów operacyjnych, w tym kosztów z tytułu opłat za usługi na rzecz Banku,
- 3) zrealizowanych zysków i strat ze sprzedaży pozycji z portfela bankowego,
- 4) przychodów z tytułu zdarzeń nadzwyczajnych lub występujących nieregularnie,
- 5) przychodów z tytułu odszkodowań uzyskanych z tytułu ubezpieczenia.

Jeżeli dane finansowe nie zostały zbadane przez biegłego rewidenta, Bank wykorzystuje dane szacunkowe; po uzyskaniu opinii z badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta Bank dokonuje niezwłocznie stosownej aktualizacji wyliczeń wskaźnika.

Wyniku ujemnego lub równego zero za którykolwiek z trzech lat obrotowych, rozumianych jako okresy dwunastomiesięczne, nie uwzględnia się w obliczeniach średniej.

Wymóg kapitałowy stanowi 15% wartości wskaźnika.

Wyliczenie wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego na 2015 rok przedstawia się następująco:

Dane z rachunku zysków i strat	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Średnia
--------------------------------	----------	----------	----------	---------

Przychody z tytułu odsetek	10 301 263,00	9 969 379,00	9 040 934,00	9 770 525,00
Koszty z tytułu odsetek	4 613 218,00	3 181 438,00	2 478 492,00	3 424 383,00
Przychody z tytułu prowizji	2 234 575,00	2 324 696,00	2 379 451,00	2 312 907,00
Koszty z tytułu prowizji	317 918,00	309 055,00	283 456,00	303 476,00
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu	0,00	0,00	20 257,00	6 752,00
Wynik operacji finansowych	0,00	0,00	0,00	
Wynik z pozycji wymiany	189 657,00	140 944,00	184 941,00	171 847,00
Pozostałe przychody operacyjne	181 343,00	215 560,00	168 449,00	188 451,00
Wynik brutto	7 975 702,00	9 160 086,00	9 032 082,00	8 722 623,00
Współczynnik a	15%			
Kapitał adekwatny	1 308 393,00			

Suma strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2016 roku kształtuje się następująco:

L.p.	Rodzaj zdarzenia	Straty poniesione brutto	Straty odzyskane
1	Oszustwa wewnętrzne	0,00	0,00
2	Oszustwa zewnętrzne	0,00	0,00
3	Zasady dotyczące zatrudnienia	215,00	0,00
4	Klienci, produkty i praktyki	8 274,00	8 274,00
5	Szkody związane z aktywami rzeczowymi	19 186,00	18 224,00
6	Zakłócenia działalności banku	1 208,00	1 112,00
7	Wykonanie transakcji, dostawa	2 907,00	0,00
	SUMA:	31 790,00	27 610,00

Straty netto	4 170,00
---------------------	-----------------

Do najpoważniejszych zdarzeń operacyjnych, jakie wystąpiły w 2016 roku należały:

- Dewastacja bankomatu w Ośnie Lubuskim
- Uszkodzenie drzwi wejściowych w oddziale w Kostrzynie n/o
- Kara umowana za zakończenie umowy przed terminem
- Awaria klimatyzatora - zalanie oddziału w Sulęcinie

VIII. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE

W zakresie ekspozycji kapitałowych nie uwzględnianych w portfelu handlowym Bank posiadał na dzień 31.12.2016 roku: akcje Banku Zrzeszającego oraz bankowe papiery wartościowe.

Posiadane papiery wartościowe nie są notowane na giełdzie.

Wartość posiadanych akcji oraz dłużnych papierów wartościowych według stanu na dzień 31.12.2016 roku przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Rodzaj ekspozycji	Ilość	Wartość bilansowa / godziwa w zł	Cel nabycia
-----	-------------------	-------	-------------------------------------	-------------

1.	Akcje SGB-Bank S.A.	8.400	840 000,00	przyczyny strategiczne
2.	Bankowe papiery wartościowe SGB-Bank S.A.	251	611 910,00	przyczyny strategiczne
3.	Bony pieniężne NBP	1.200	11 998 000,00	przyczyny strategiczne
Razem:		X	12 448 695,00	X

Ponadto Bank posiada udziały w Concordia Polska TUW w kwocie 2.000,00 zł, na które w latach ubiegłych utworzono rezerwę z tytułu utraty wartości w wysokości 100% wartości nominalnej oraz udziały w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB w kwocie 1.000,00 zł.

Bank dokonuje klasyfikacji i wyceny papierów wartościowych zgodnie z zasadami wynikającymi z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków, z Ustawy z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości oraz z uwzględnieniem Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Zgodnie z przyjętą Procedurą wyceny pozostałych aktywów akcje i udziały zaliczone do aktywów trwałych wycenia się według ceny ich nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości, przy czym:

- 1) wysokość odpisu z tytułu trwałej utraty wartości jest proporcjonalna do relacji między sumą strat z lat ubiegłych i bieżących jednostki a jej funduszami,
- 2) odpisu z tytułu trwałej utraty wartości dokonuje się gdy suma strat przekroczy 10% funduszy jednostki. Wartość odpisu określa się w zaokrągleniu do 100 zł,
- 3) przy ustalaniu wysokości odpisu możliwe jest wykorzystanie czynników subiektywnych, mających wpływ na ocenę funkcjonowania jednostki,
- 4) w szczególnych przypadkach możliwe jest zastosowanie przy wycenie akcji i udziałów oszacowanej w inny sposób wartości godziwej.

Papiery wartościowe w momencie zakupu ujmowane są w bilansie banku w cenie nabycia, powiększonej o koszty transakcji.

Jeśli koszty transakcji dotyczą papierów wartościowych zaklasyfikowanych do grupy aktywów przeznaczonych do obrotu lub nie są istotne, bank nie uwzględnia ich w wartości początkowej papierów.

Wartość bonów skarbowych ustalana jest jako różnica pomiędzy wartością nominalną i dyskontem stanowiącym nadwyżkę wartości nominalnej nad wartością zakupu, rozliczanym w dochody kolejnych miesięcy metodą liniową

Bony skarbowe będące papierami wartościowymi z dyskontem, które stanowi dochód odsetkowy pobrany z góry jest proporcjonalnie zaliczony do wyniku. W okresie do wykupu są amortyzowane liniowo tj. dyskonto rozliczane jest do wyniku, proporcjonalnie do upływu czasu, tworząc w rachunku zysków i strat wynik memoriałowy.

Bankowe papiery wartościowe wyceniane są z uwzględnieniem odsetek naliczanych w kolejnych okresach odsetkowych, w których odsetki są naliczane i zaliczane memoriałowo do rachunku zysków i strat. Odsetki wypłacane są przez emitenta okresowo (np. rocznie) do momentu wykupu.

IX. RYZYKO PŁYNNOŚCI

Bank zobligowany jest do przestrzegania nadzorczych miar płynności oraz posiadania wskaźnika LCR na odpowiednim poziomie. Kształtowanie się nadzorczych miar płynności w Banku na dzień 30.12.2016 r. :

M1 Luka płynności krótkoterminowej wynosi 25.313,30 tys. zł (min. 0),

M2 Współczynnik płynności krótkoterminowej wynosi 1,75 (min.1),

M3 Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi wynosi 1,39(min.1),

M4 Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi wynosi 1,17 (min.1).

Na dzień 31.12.2016 r. wskaźnik płynności LCR wyniósł 164%.

Komórka monitorująca sporządza w cyklach miesięcznych zestawienie terminów płatności aktywów i pasywów w oparciu o zasady sporządzania sprawozdania FINREP, tj. zgodnie z:

- 1) [FIN005_1] – Aktywa i pasywa według terminów zapadalności (podział podmiotowy);
- 2) [FIN005_2] – Aktywa i pasywa wg terminów zapadalności,

Zestawienie sporządzane jest w następujących przedziałach czasowych:

- 1) ≤ 7 dni;
- 2) > 7 dni ≤ 1 miesiąca;
- 3) > 1 miesiąca ≤ 3 miesięcy;
- 4) > 3 miesięcy ≤ 6 miesięcy;
- 5) > 6 miesięcy ≤ 1 roku;
- 6) > 1 roku ≤ 2 lat;
- 7) > 2 lat ≤ 5 lat;
- 8) > 5 lat ≤ 10 lat;
- 9) > 10 lat ≤ 20 lat;
- 10) > 20 lat;
- 11) pozostałe pozycje.

Zestawienie terminów płatności aktywów i pasywów oraz luka płynności na dzień 31.12.2016 r.(w tys. zł)

LUKA	≤ 1 tygodnia	> 1 tygodnia ≤ 1 miesiąca	> 1 miesiąca ≤ 3 miesięcy
AKTYWA	63 994	16 801	3 749
PASYWA	192 939	4 188	24 427
LUKA(w przedziałach)	-128 945	12 613	-20 678
LUKA SKUMULOWANA (od początku)	-128 945	-116 332	-137 010

Na bazie powyższego zestawienia opartego o sprawozdania, po dokonaniu korekt określonych w „Zasadach zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim”, sporządzane jest zestawienie według urealnionych terminów płatności.

Urealnione zestawienie terminów płatności aktywów i pasywów oraz luka płynności na dzień 31.12.2016 r. (w tys. zł)

LUKA	≤ 1 tygodnia	> 1 tygodnia ≤ 1 miesiąca	> 1 miesiąca ≤ 3 miesięcy
AKTYWA	44 935	16 405	3 449
PASYWA	28 358	1 129	4 280
LUKA(w przedziałach)	16 577	15 275	-831

LUKA SKUMULOWANA (od początku)	16 577	31 852	31 022
-----------------------------------	--------	--------	--------

W celu utrzymania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniom na środki płynne w sytuacjach kryzysowych Bank utrzymuje odpowiednią wielkość aktywów lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą być natychmiast wykorzystywane przez Bank jako źródło środków płynnych.

W ramach alternatywnych źródeł finansowania Bank wyróżnia:

- 1) sprzedaż wysokopłynnych aktywów lub zaciągnięcie kredytów zabezpieczonych tymi aktywami (aktywa nieobciążone);
- 2) dodatkowe źródła finansowania w postaci:
 - wykorzystania przyznanych linii kredytowych;
 - sprzedaży innych aktywów, w tym kredytów;
 - pozyskania niezabezpieczonego finansowania z Banku Zrzeszającego;
 - pozyskania pożyczki płynnościowej ze Spółdzielni;
 - przyrostu depozytów.

Do aktywów nieobciążonych mogą być zaliczane aktywa, które spełniają wszystkie z wymienionych warunków:

- 1) brak obciążeń;
- 2) wysoka jakość kredytowa;
- 3) łatwa zbywalność;
- 4) brak prawnych, regulacyjnych i operacyjnych przeszkód do wykorzystania aktywów w celu pozyskania środków;
- 5) sprzedaż aktywa nie oznacza konieczności podejmowania nadzwyczajnych działań.

W celu monitorowania alternatywnych źródeł finansowania Bank prowadzi i na bieżąco aktualizuje rejestr aktywów oraz warunków na jakich może być pozyskiwane dodatkowe finansowanie.

Aktywa nieobciążone na dzień 31.12.2016 r. wynoszą 54.448 tys. zł. Na tą kwotę składają się:

Wyszczególnienie:	Kwota na 31.12.2016 r.(w tys. zł)
środki na rb w Banku Zrzeszającym	7 709
lokata „automatyczny” overnight	2 151
bony pieniężne	11 998
lokaty w Banku Zrzeszającym	23 484
środki na rachunku Minimum Depozytowego	9 106
Razem aktywa nieobciążone	54 448

Inne dodatkowe źródła finansowania wg stanu na 31.12.2016 r.

Wyszczególnienie:	Kwota na 31.12.2016 r.(w tys. zł)
Kwota pożyczki płynnościowej możliwej do pozyskania z Funduszu Pomocowego zgromadzonego w Systemie Ochrony SGB	43 770
Kwota lokaty płynnościowej możliwej do złożenia przez Bank Zrzeszający ze środków	112 474

Minimum Depozytowego	
Razem inne dodatkowe źródła finansowania	156 244

X. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ DLA POZYCJI ZAKWALIFIKOWANYCH DO PORTFELA BANKOWEGO

1. Pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje wszystkie oprocentowane pozycje bilansowe i pozabilansowe zarządzane przez jednostki i komórki organizacyjne Banku.

W ramach ryzyka stopy procentowej, Bank wyróżnia następujące kategorie ryzyka:

- 30) a) ryzyko przeszacowania (ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania),
- 31) b) ryzyko bazowe,
- 32) c) ryzyko opcji klienta,
- 33) d) ryzyko krzywej dochodowości.

Najważniejsza część ryzyka stopy procentowej w Banku związana jest z ryzykiem przeszacowania oraz ryzykiem bazowym, gdyż według obserwacji historycznych, w największym stopniu wpływa na poziom zmian wyniku odsetkowego.

2. Pomiar ryzyka przeszacowania oraz bazowego polega na:

- 34) a) porównaniu, metodą luki stopy procentowej, wielkości aktywów Banku przeszacowywanych w danym przedziale czasowym z wartością pasywów przeszacowywanych w tym samym przedziale czasowym, w podziale na poszczególne stopy referencyjne,
- 35) b) wyliczaniu zmian wyniku odsetkowego w przyjętych okresach, na podstawie założonych zmian stóp procentowych.
- 36)

3. Ryzyko opcji klienta bada się na dwóch poziomach:

- a) w ramach opracowywania nowych produktów lub zmian w już obowiązujących regulacjach, tak by uniknąć zawierania zobowiązań zbyt ryzykownych dla Banku,
- b) poprzez analizę poziomu wykorzystywania opcji klienta, na podstawie zrywalności depozytów oraz spłat kredytów przed terminem umownym.

4. Ryzyko krzywej dochodowości występuje w sytuacji angażowania się Banku w instrumenty finansowe aktywne i pasywne z terminami przeszacowania powyżej 3 miesięcy.

5. Bank do pomiaru stopnia narażenia na ryzyko stopy procentowej stosuje:

- a) metodę luki (jako podstawowe narzędzie analityczne),
- b) metodę symulacji zmian wyniku odsetkowego,
- c) analizę podstawowych wskaźników związanych z ryzykiem stopy procentowej,
- d) metodę szacowania zmian wartości ekonomicznej banku.

6. Analiza luki polega na określeniu wielkości niedopasowania między wrażliwymi na zmiany stopy procentowej aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi w poszczególnych przedziałach czasowych, uwzględniających pierwszy możliwy termin zmian (przeszacowania) stóp procentowych. Analiza luki jest miernikiem statycznym, odzwierciedlającym m.in. poniższe założenia:

- 37) a) struktura bilansu, pozycji pozabilansowych oraz terminów przeszacowania zaobserwowana na datę analizy nie zmieni się w przyszłości,
- 38) b) założona zmiana stóp procentowych nie zostanie zniwelowana w przyszłości zmianą w odwrotnym kierunku,
- 39) c) przy badaniu wpływu niedopasowania w terminach przeszacowania (ryzyko przeszacowania) na wynik odsetkowy, stopy procentowe wszystkich aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych zmieniają się o taką samą skalę punktów procentowych,
- 40) d) przy badaniu wpływu na wynik odsetkowy dodatkowo ryzyka bazowego, przyjmuje się założenie, że stopy procentowe poszczególnych grup aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych zmieniają się o zróżnicowaną skalę punktów procentowych, zgodnie z charakterystyką oprocentowania poszczególnych pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

7. Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej z miesięczną częstotliwością. Wyniki pomiaru wraz ze stosownym opisem oraz komentarzem w formie analizy przekazywane są:

- a) co miesiąc Zarządowi Banku,
- b) co kwartał Radzie Nadzorczej Banku.

8. Analiza ryzyka stopy procentowej obejmuje analizę oprocentowanych aktywów i pasywów bilansowych, z wyłączeniem aktywów zagrożonych. Uwzględniając ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmianę stóp procentowych potencjalne zmiany dochodu na skutek zmiany stóp procentowych są następujące:

- przy wzroście stóp procentowych o 1 p.p. zmiana wyniku odsetkowego wyniesie 328,1 tys. zł, jest to efekt dodatniej luki w pierwszym przedziale,
- spadek stóp procentowych o 1 p.p. spowoduje spadek wyniku odsetkowego w skali 12 miesięcy o -328,1 tys. zł.

Uwzględniając jednocześnie ryzyko przeszacowania oraz ryzyko bazowe, a więc nierównomierne zmiany oprocentowania aktywów i pasywów w Banku, przy założonej zmianie stóp procentowych NBP o 1 p.p., zmiana wyniku odsetkowego wyniesie -1 220,0 tys. zł, stanowiąc - 7,4% funduszy własnych; biorąc pod uwagę wyliczenie zmiany wyniku odsetkowego przy ryzyku niedopasowania terminów przeszacowania na poziomie -328,1 tys. zł (przy założonym jednoczesnym spadku wszystkich stóp procentowych w Banku o 1 p.p.), samo ryzyko bazowe, rozumiane jako nierównomierna zmiana oprocentowania aktywów i pasywów Banku, daje spadek wyniku odsetkowego w wysokości łącznej -892,0 tys. zł (jako rozpiętość od -328,1 tys. zł do -1 220,0 tys. zł);

Z powyższej analizy wynika, że występujące w Banku ryzyko bazowe jest zdecydowanie wyższe niż ryzyko niedopasowania w przedziałach przeszacowania. W przypadku wzrostu oprocentowania zmiana dochodu wynikająca z ryzyka bazowego, jak i z ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania jest dodatnia, niekorzystny dla Banku jest natomiast spadek oprocentowania.

XI. POLITYKA ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ

Bank realizując zapisy Uchwały nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 roku i stosując wskazaną w niej zasadę proporcjonalności wprowadził „Politykę zmiennych

składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim” w ograniczonym zakresie, korzystając z możliwości indywidualnego określenia sposobu i zakresu stosowania przepisów dotyczących zmiennych składników wynagrodzeń.

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, określa zasady ustalania, wypłacania i monitorowania zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim.

Bank nie jest znaczącą jednostką pod względem organizacji wewnętrznej oraz rodzaju, zakresu i złożoności prowadzonej działalności. Bank z uwagi na profil działania, charakter posiadanych w ofercie produktów oraz skalę działalności na rynku bankowym przyjmuje, że osobami mającymi istotny wpływ na profil ryzyka są członkowie Zarządu Banku.

Zmiennym składnikiem wynagrodzenia jest wyłącznie regulaminowa premia roczna, składająca się z części stałej i odroczonej, przyznawana na podstawie oceny efektów pracy członka Zarządu Banku przy zastosowaniu określonych kryteriów.

W sytuacji, gdy Bank objęty został programem naprawczym w rozumieniu przepisów Prawa Bankowego, jest w likwidacji lub ogłoszono upadłość Banku oraz w przypadku negatywnej oceny efektów pracy członków Zarządu Rada Nadzorcza może :

- a) zmniejszyć lub nie przyznać premii rocznej,
- b) zmniejszyć lub nie wypłacać odroczonej części premii rocznej.

Wysokość premii rocznej nie może stanowić znaczącej części wynagrodzenia członka Zarządu.

Rada Nadzorcza podejmuje decyzje o przyznaniu premii rocznej w formie uchwały o premii rocznej dla poszczególnych członków Zarządu Banku.

Łączna kwota regulaminowej premii rocznej dla członków Zarządu Banku ustalana jest w wysokości 5% rocznego zweryfikowanego przez biegłego rewidenta wyniku finansowego netto z zastrzeżeniem, że wysokość premii nie może być większa niż 10% osiągniętego w danym roku przez członka Zarządu wynagrodzenia zasadniczego.

60% premii rocznej wypłacane jest niezwłocznie po przyznaniu, z zastrzeżeniem, że wypłata premii następuje jednorazowo (część premii rocznej nie jest odraczana), jeżeli w roku podlegającym ocenie spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- a) suma bilansowa Banku nie przekracza kwoty 300 mln PLN,
- b) dynamika portfela kredytowego Banku rok do roku nie przekracza 120%.

Wypłata części odroczonej premii rocznej następuje po dokonaniu pozytywnej oceny jakości portfela kredytowego za okres oceny przy uwzględnieniu aktualnego wyniku finansowego netto Banku.

Przyjmuje się trzyletni okres odroczenia pozostałej części premii rocznej.

Rada Nadzorcza dokonuje weryfikacji poziomu przyznanej części odroczonej premii rocznej oraz podejmuje decyzje o jej wypłacie.

Odroczona część premii rocznej zostaje rozłożona na 3 równe roczne raty płatne z dołu.

Ustanie stosunku pracy członka Zarządu w okresie oceny nie powoduje pozbawienia go prawa do części odroczonej premii rocznej. W takiej sytuacji, ocena pracy członka Zarządu pod kątem wypłaty części odroczonej premii rocznej, obejmuje okres pełnienia funkcji członka Zarządu Banku oraz konsekwencje podjętych w tym okresie decyzji.

Oceny efektów pracy członków Zarządu Banku dokonuje Rada Nadzorcza w oparciu o kryteria ilościowe i jakościowe.

Ocena efektów pracy członka Zarządu Banku dokonywana jest po zakończeniu roku obrotowego i obejmuje 3 lata poprzedzające dokonywanie oceny.

Przy ocenie pracy członka Zarządu Banku Rada Nadzorcza uwzględnia zweryfikowany przez biegłego rewidenta wynik finansowy netto.

Rada Nadzorcza dokonuje oceny członków Zarządu w formie uchwały podejmowanej odrębnie dla każdego członka Zarządu Banku.

Kryteriami oceny efektów pracy są:

- 1) jakości portfela kredytowego (procentowy udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem),
- 2) realizacja planu finansowego Banku,
- 3) realizacja przyjętej strategii (kierunków działania).

Kryteria jakościowe oceny to:

- 1) uzyskanie absolutorium w okresie oceny,
- 2) brak wyroków skazujących za nadużycia finansowe,
- 3) ogólna dobra ocena przez Radę Nadzorczą realizacji zadań zawartych w planie finansowym w okresach objętych oceną.

Pozytywna ocena uwarunkowana jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) utrzymaniem wskaźnika jakości portfela kredytowego na poziomie nie wyższym niż 5%,
- 2) realizacji planu finansowego Banku,
- 3) realizacji przyjętej strategii.

Oceny dokonywane są dwuetapowo, tj. w momencie przyznania premii oraz w momencie uruchomienia części odroczonej.

Wynagrodzenia brutto Zarządu w 2016r. przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	Wartość w zł	Liczba osób
Wyplacone wynagrodzenia	638 416,00	X
– stałe w tym:	599 376,00	X
• wynagrodzenie zasadnicze, dodatek funkcyjny, zasiłek chorobowy, nagroda, ekwiwalent za urlop, wynagrodzenie za chorobę	551 376,00	3
• odprawa emerytalna	48 000,00	1
– zmienne - premia roczna za 2015r.	39 040,00	3
Utworzona rezerwa na premię roczną za 2016r. jeszcze nie przyznaną	44 340,00	3

Stosunek wypłaconych składników zmiennych za 2015r. do osiągniętych przez osoby, których wypłata dotyczyła w danym okresie, wynagrodzeń stałych za 2015r. wynosi 7,87%.

XII. DŹWIGNIA FINANSOWA

Wartość wskaźnika dźwigni na 31.12.2016r. wynosiła z uwzględnieniem w pełni wprowadzonej definicji Kapitału Tier I – 6,72%,

W związku z wejściem w życie w 2015r. Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) nr 2015/62 z dnia 10.10.2014r. wskaźnik dźwigni nie jest już obliczany jako średnia miesięcznych wskaźników w ciągu kwartału, natomiast jest obliczany w sprawozdawczym dniu odniesienia (czyli na koniec kwartału).

Podział miary ekspozycji całkowitej używanej we wskaźniku dźwigni i wartości wskaźnika dźwigni na 31.12.2016r. przedstawia poniższa tabela:

Wartość i podział ekspozycji całkowitej używanej we wskaźniku dźwigni, zgodny ze sprawozdaniem LR	Wartość na 31.12.2016
Inne aktywa	239 103 248
Inne pozycje pozabilansowe	6 189 798
Wskaźnik dźwigni	6,72

Bank nie posiada odrębnych zasad zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni gdyż zostało ono określone przez bank jako nieistotne. Wynika to z faktu, że bank stosuje metodę standardową dla wyznaczania aktywów ważonych ryzykiem, stąd odpowiedni poziom współczynnika wypłacalności zapewnia również odpowiedni poziom wskaźnika dźwigni finansowej.

W poniższej tabeli zaprezentowano kształtowanie się wskaźnika dźwigni w 2016r. jego poziom znajduje się na zadawalającym poziomie, przy niewielkich zmianach, nie jest więc uzasadniony opis czynników wpływających na zmiany jego wielkości.

Wartość wskaźnika dźwigni w 2016r. (w %)

Wskaźnik dźwigni	31.03.2016	30.06.2016	30.09.2016	31.12.2016
Wskaźnik dźwigni, obliczony jako średnia arytmetyczna	5,86	6,21	6,21	6,72

XIII. System kontroli wewnętrznej

Struktura organizacyjna

1. W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia m.in.:
 - 1)funkcję kontroli mającą za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku,
(funkcję kontroli sprawuje stanowisko kontroli wewnętrznej)
 - 2)niezależną komórkę audytu wewnętrznego (Departament Audytu Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB) mającą za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.

Mechanizmy kontrolne

1. W zakresie mechanizmów kontroli wewnętrznej w Banku funkcjonują w szczególności:
 - 1)zasady polityki, regulaminy i procedury obejmujące wszystkie obszary działalności, wraz z zasadami przyczyniające się do realizacji założeń strategii Banku,
 - 2)zasady, metody i techniki identyfikacji, pomiaru, monitorowania, oceny

- i kontrolowania poszczególnych rodzajów ryzyka,
- 3)ustanowione limity ostrożnościowe ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku, wraz z zasadami ustalania ich poziomu, monitorowania, aktualizowania, postępowania w przypadku przekroczeń,
 - 4)zasady funkcjonowania wewnętrznego systemu sprawozdawczości zarządczej,
 - 5)kontrola działalności na poszczególnych szczeblach wykonywana przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez bezpośredniego zwierzchnika, mająca na celu weryfikację jakości i poprawności realizowanych w Banku zadań.
2. Mechanizmy kontrolne obejmują m.in. okresowe:
- 1)przeglądy, analizy i oceny sporządzane dla Zarządu i Rady Nadzorczej,
 - 2)sprawdzanie przestrzegania przepisów zewnętrznych, procedur i instrukcji wewnętrznych, w odniesieniu do działalności poszczególnych komórek i jednostek organizacyjnych Banku,
 - 3)badanie ograniczenia dostępu do aktywów rzeczowych (głównie gotówki oraz obszaru przetwarzania danych),
 - 4)sprawdzanie przestrzegania ustalonych limitów,
 - 5)weryfikowanie systemu zatwierdzania i autoryzacji,
 - 6)analizowanie systemu weryfikacji i uzgadniania.
3. Działanie mechanizmów kontrolnych przebiega w dwóch etapach:
- 1)ustanowienie wewnętrznych zasad, limitów i procedur,
 - 2)sprawdzanie ich przestrzegania.

Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej

Funkcjonujący w Banku, w 2016 roku, system kontroli wewnętrznej był dostosowany do charakteru i skali działalności Banku i obejmował wszystkie jednostki organizacyjne, czyli Centralę i Oddziały Banku.

Został zorganizowany w najbardziej optymalny sposób i obejmował następujące obszary:

- mechanizmy kontroli ryzyka
- badanie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi
- audyt wewnętrzny.

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej, zgodnie z zapisami Regulaminu organizacyjnego, sprawował Prezes Zarządu.

Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku określał:

1. do dnia 31.10.2016 Regulamin „System kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim”, wprowadzony Uchwałą Zarządu nr 5/Z/2012 z dnia 24.01.2012 roku i zaakceptowany przez Radę Nadzorczą w dniu 30.01.2012 roku
2. od dnia 01.11.2016 Regulamin „System kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Ośnie Lubuskim, wprowadzony Uchwałą Zarządu nr 79/Z/2016 z 18.1.2016 r. i zaakceptowany przez RN dnia 24.10.2016 r.

Audyt wewnętrzny w Banku dotychczas przeprowadzany był w oparciu o procedury Banku Zrzeszającego, zgodnie z umową oraz planem audytu wewnętrznego. W listopadzie 2015 r. została podpisana Umowa Systemu Ochrony, na podstawie której, kontrolę instytucjonalną sprawować będzie Spółdzielczy System Ochrony SGB.

W 2016 roku Bank został objęty tylko kontrolą problemową „zza biurka” dotyczącą zmiennych składników wynagrodzeń.

Można stwierdzić, że proces kontroli wewnętrznej funkcjonalnej w Banku, w 2016 roku, funkcjonował zgodnie z wymogami obowiązujących regulacji.

Plany kontroli wewnętrznej na 2016 rok były zatwierdzone przez Zarząd a następnie zaakceptowane przez Radę Nadzorczą.

Kontrole były realizowane zgodnie z planem, ich zakres i poziom wynikał z funkcjonującego systemu kontroli wewnętrznej.

W terminach, zgodnych z określonymi Regulaminem, sporządzano sprawozdania i prezentowano je Zarządowi kwartalnie, natomiast Radzie Nadzorczej w okresach półrocznych.

Od ostatniej oceny, tzn. w ciągu minionego roku 2016, nie nastąpiły znaczące zmiany w funkcjonującym systemie kontroli wewnętrznej. Planowane jest wprowadzenie zmian do Rekomendacji H, po wprowadzeniu których, konieczne będzie wprowadzenie korekt do funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej

Na podstawie ustaleń można ocenić, iż

1. Organizacja systemu kontroli wewnętrznej, funkcjonowanie jego elementów, czyli kontroli wewnętrznej i audytu oraz obszarów objętych kontrolą – jest prawidłowa i dostosowana do przepisów zewnętrznych.
2. Proces planowania kontroli odbywał się zgodnie z procedurą.
3. Realizowanie planów kontroli, dokumentowanie badań kontrolnych oraz ich zakres były zgodne z zasadami wynikającymi z systemu kontroli wewnętrznej oraz zapewniały ciągłość identyfikowania zagrożeń.
4. Wyniki przeprowadzonych kontroli wskazywały, że występują przypadki nieprawidłowości, które podwyższają poziom ryzyka. Jednak istnieją w Banku procesy bieżącego monitorowania ryzyka, które pozwalają na wczesną reakcję na mogące wystąpić zagrożenie.

Zakres powyższych informacji o charakterze ilościowym i jakościowym opracowany został przez:

- Główny Księgowy – (punkty: I, III, IV, V, VI, VII, VIII, XI, XII),
- Inspektor ds. Planowania, Analiz i Ryzyk Bankowych – (punkty: II, IX, X).
- Specjalista ds. Kontroli Wewnętrznej – (punkt XIII)

*Załącznik nr 1
do Informacja z zakresu
profilu ryzyka i poziomu kapitału
Banku Spółdzielczego w Ośnie Lubuskim*

Oświadczenie Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego w Ośnie Lubuskim z siedzibą: ul. Bolesława Chrobrego 5, 69-220 Ośno Lubuskie, niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w "Informacji z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Ośnie Lubuskim wg stanu na dzień 31.12.2016r.", są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

Stanowisko:	Imię i nazwisko:	Data i podpis:
Prezes Zarządu	Aniela Kijkowska	30.05.2017r.
Wiceprezes Zarządu	Urszula Kłucińska	30.05.2017r.
Wiceprezes Zarządu	Roman Urbanek	30.05.2017r.

**Raport z realizacji ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko
wyrażonego wskaźnikami ilościowymi według stanu na 31.12.2016 r.**

Nazwa limitu	Wysokość limitu	Wartość	Stopień realizacji
Ryzyko kredytowe			
Udział instrumentów finansowych w funduszach własnych Banku	Max 100%	72,75%	X
Udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym	Max 5%	2,58%	51,60%
Udział portfela kredytów podmiotów niefinansowych w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania	Max 80%	75,02%	93,78%
Udział ekspozycji kredytowych Banku zabezpieczonych hipotecznie w łącznej wartości ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sektorze bankowym ²	Max 2%	0,02%	1,00%
Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu kredytowym	Max 65%	59,90%	92,15%
Udział zagrożonych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ogółem	Max 5%	1,99%	39,80%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych Banku w łącznej wartości detalicznych ekspozycji kredytowych sektora bankowego ³	Max 2%	0,004%	0,20%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych w portfelu kredytowym	Max 10%	3,47%	34,70
Udział zagrożonych detalicznych ekspozycji kredytowych w detalicznych ekspozycjach kredytowych ogółem	Max 5%	5,04%	100,80%
Ilość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie od daty ostatniego raportu)	-----	88	-----
Wartość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie od daty ostatniego raportu) w tys.zł	-----	13 958	-----
Wartość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w	-----	8,55%	-----

² Limit monitorowany raz w roku, do końca I kwartału.

³ Limit monitorowany raz w roku, do końca I kwartału.

okresie od daty ostatniego raportu) w relacji do średniej wartości portfela kredytowego obliczonej wg stanów z końca miesiący analizowanego okresu			
Ryzyko operacyjne			
Ilość przypadków przekroczeń regulacyjnego wymogu na ryzyko operacyjne	0	0	X
Ryzyko walutowe			
Udział całkowitej pozycji walutowej w funduszach własnych	Max 2%	0,43%	21,50%
Ryzyko płynności			
Ilość przypadków ⁴ przekroczenia nadzorczej miary płynności M1 <i>(dla banków o sumie bilansowej pow. 200 mln)</i>	0	0	X
Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M2 <i>(dla banków o sumie bilansowej pow. 200 mln)</i>	0	0	X
Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M3 <i>(dla banków o sumie bilansowej pow. 200 mln)</i>	0	0	X
Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M4 <i>(dla banków o sumie bilansowej pow. 200 mln)</i>	0	0	X
Kwota nadwyżki środków ponad kwotę środków wypełniających nadzorczą miarę płynności M1 w tys.zł	-----	25 313,30	X
Ilość przekroczeń limitu luki płynności w okresie do 1 roku	0	0	X
Ilość przekroczeń limitu luki płynności w okresie powyżej 1 roku	0	0	X
Ilość przekroczeń limitu luki płynności skumulowanej	0	0	X
Kwota depozytów podmiotów niefinansowych i instytucji rządowych oraz samorządowych w łącznej kwocie pasywów ogółem	Min 80%	90,78%	113,48%
Ryzyko stopy procentowej			
Udział pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku w sumie bilansowej	Max 2%	0%	X
Iloraz aktywów wrażliwych o oprocentowaniu uzależnionym od stawek własnych Banku w pasywach wrażliwych o oprocentowaniu uzależnionym od stawek własnych Banku ⁵	1	0,11	X
Ryzyko kapitałowe			
Łączny współczynnik kapitałowy	-----	14,29%	X
Współczynnik kapitału Tier I	Min 10,25%	14,29%	139,41%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	Min 5,75%	14,29%	248,52%
Udział kapitału wewnętrznego w funduszach własnych	Max 77%	58,62%	76,13%
Wskaźnik dźwigni finansowej	Min 4,5%	6,72%	149,33%

⁴ Od ostatniego raportu.

⁵ Nie ma charakteru limitu, jest to sytuacja pożądana.

Z powyższego raportu widać, że został przekroczony limit ograniczający udział zagrożonych detalicznych ekspozycji kredytowych w detalicznych ekspozycjach kredytowych ogółem o 0,04 p.p. Bank dąży do utrzymania struktury jakościowej portfela DEK na odpowiednim poziomie. Pozostałe limity zostały zachowane.